

PROGRAMIRODA

H-1112 BUDAPEST, Budaörsi út 45.
Telefon: (36 1) 309-2627
www.gyerekesely.hu

TÁMOP-5.2.1/07/1-2008-0001

SZÉCHENYI TERV

MEZŐCSÁTI KISTÉRSÉG

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE
ÉSZAK- MAGYARORSZÁGI RÉGIÓ

Kistérségi helyzetelemzés

Tartalomjegyzék

Összefoglalás	3
1. A kistérség elhelyezkedése és települései, néhány társadalmi-gazdasági mutatója .	5
2. A kistérség népességének néhány jellemzője	10
3. Lakás, lakhatás	12
4. Foglalkoztatás, munkanélküliség	13
5. A gyerekes családok helyzete	14
6. Segélyezési helyzetkép	16
7. Szolgáltatások a kistérség településein	17
Humán szolgáltatások elérhetősége és jellemzői	17
Közoktatási intézmények és szolgáltatások	20
7.1. Óvoda/iskola nélküli települések helyzete	26
8. Szegregátumok	26
9. Helyi jó gyakorlatok	27
10. A megnevezett fejlesztési szükségletek és igények	28
11. Civil szervezetek	28
12. Jelenlegi forrástérkép	31
Mellékletek	35

Összefoglalás

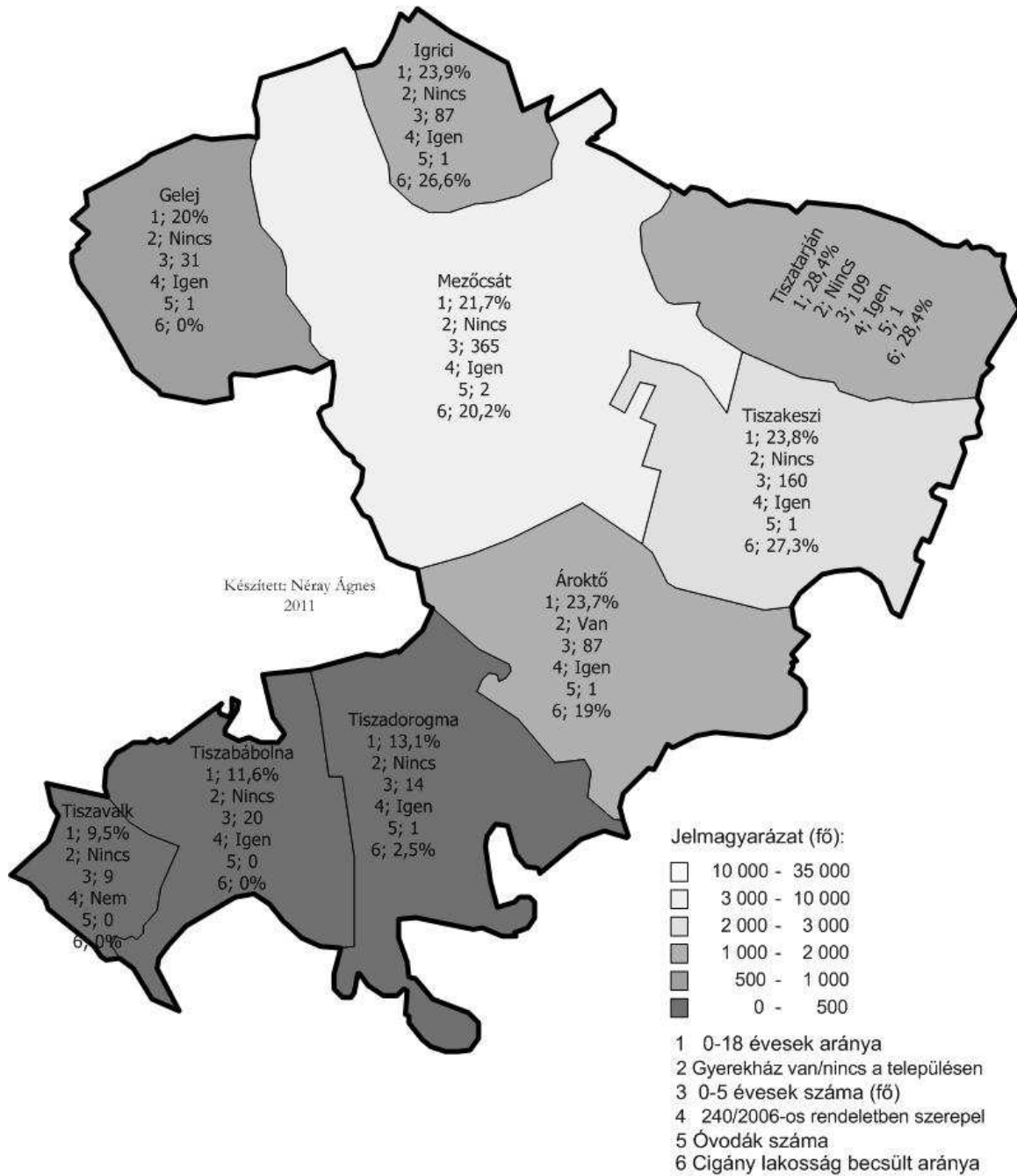
A Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található Mezőcsáti kistérség kilenc településén alig 15 ezren élnek. A népesség mintegy ötöde roma. A kistérség egyetlen városa a 6400 fős Mezőcsát, három község népessége nem éri el az 500 főt. A Mezőcsáti kistérség, amely 2004-ben vált ki a Tiszaújvárosi kistérségből, a leghátrányosabb helyzetű kistérségek sorában a 7. legrosszabb helyzetű. Társadalmi-gazdasági mutatói közül kiugróan kedvezőtlenek a népesség iskolai végzettségének szintjére és a foglalkoztatási helyzetre vonatkozó mutatók. 2009-ben a foglalkoztatási ráta – a megyei átlagtól is jelentősen elmaradva - mindössze 38,6 százalék volt a kistérségben, miközben a munkanélküliség (23 százalék) az országos átlag két és félszeresét közelítette. Kirívó jellegzetesség a regisztrált munkanélküliek körében tapasztalható alacsony iskolai végzettség, kétharmaduknak legfeljebb nyolc osztályos végzettsége volt 2008-ban. A 100 lakosra jutó gazdasági vállalkozások száma (2008-ban 7,3) alig haladja meg az országos minimumot (Ózdi kistérség). A munkaerő-piac, a helyi gazdaság és a lakosság állapota alapvetően behatárolja a kistérség helyzetét: az aktív korúak közül csaknem minden negyedik ember munkanélküli. A Mezőcsáti kistérségben a népesség 22 százaléka 18 éven aluli, ez mintegy 3300 gyereket jelent. A gyerekek többsége az őket nevelő család kedvezőtlen anyagi helyzete miatt jogosult a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre, 2300 0-24 éves gyerek és fiatal él alacsony jövedelmű családban.

A kistérségben Tiszavalk kiugróan jó helyzetű a többi településhez képest. Négy községben egyáltalán nem vagy alig élnek romák, míg máshol 20-30 százalék a népességen belüli arányuk. A gyerekek arányában szintén jelentősek az eltérések: három községben 10 százalék körüli, Tiszatarjánban viszont majdnem 30 százalék a 18 éven aluliak aránya. A jegyzői információk szerint szegregátumok Mezőcsáton és Tiszakeszin vannak: előbbiben a népesség harmada, utóbbiban negyede él szegregált lakókörnyezetben. A lakáskörülményekben meglévő egyenlőtlenségeket jelzi, hogy három faluban 10 százalék vagy az alatti a komfort nélküli lakások aránya, másik három településen viszont 30-40 százalék közötti. A kistérségi központnak, Mezőcsátnak kiugróan rosszak a lakásmutatói, de egyéb jellemzői alapján is látható a más kistérségekhez képest speciális jellegzetesség: a központi település kistérségi összehasonlításban is kedvezőtlen helyzetű.

A Mezőcsáti kistérségben a gyerekeket célzó szolgáltatások közül a közoktatási intézményekkel való ellátottság megfelelőnek tűnik. Ugyanakkor egyes településeken az óvodában és az iskolában is kiugróan magas a halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyerekek aránya. Ebből a szempontból Ároktő és Tiszakeszi vannak a legrosszabb helyzetben. A gyerekek napközbeni ellátása a kistérség helyzetéhez képest nem kirívóan rossz, de jelentősen elmarad a szükségletektől: Mezőcsáton és Tiszatarjánban van bölcsőde, Ároktőn Biztos Kezdet Gyerekház. A korai képességgondozást támogató gyerekházakra konkrét igény mutatkozik Mezőcsáton, Ároktőn és Tiszakeszin. Nyári napközi sehol nincs a kistérségben. Jelentős a hiány a fejlesztő és az óvodai-iskolai szakmai munkát segítő szakemberek terén. A pedagógiai szakszolgálathoz tartozó tevékenységek közül a korai fejlesztés terén jelentkezik a legnagyobb hiány: ilyen ellátás egyáltalán nincs a kistérségben, miközben a jelzések alapján több tucat iskoláskorú aluli gyerekek lenne szüksége rá.

A Mezőcsáti kistérségben a települések és a lakosság száma is optimális a kistérségi tervezéshez. A kistérség legégetőbb strukturális problémája a népesség alacsony iskolai végzettsége és a foglalkoztatási helyzet. A foglalkoztathatóság hosszú távú javítására irányuló fejlesztések központi szerepet kell, hogy kapjanak. Az ehhez szükséges szolgáltatások javítása terén szintén sok a tennivaló: a gyerekek napközbeni ellátásának bővítése mellett, a helyi jelzések alapján szükség van az óvodák-iskolák szakemberrel való ellátottságának, felszereltségének javítására, különböző közösségi, szabadidős programok biztosítására. A kistérségben igen színvonalasan működő szociális és gyermekjóléti szolgáltatások súlyos erőforráshiánnyal küzdenek, ezen a területen is fejlesztések szükségesek a szükségletekhez igazodó szolgáltatások fenntartásához.

1. ábra: A Mezőcsáti kistérség*

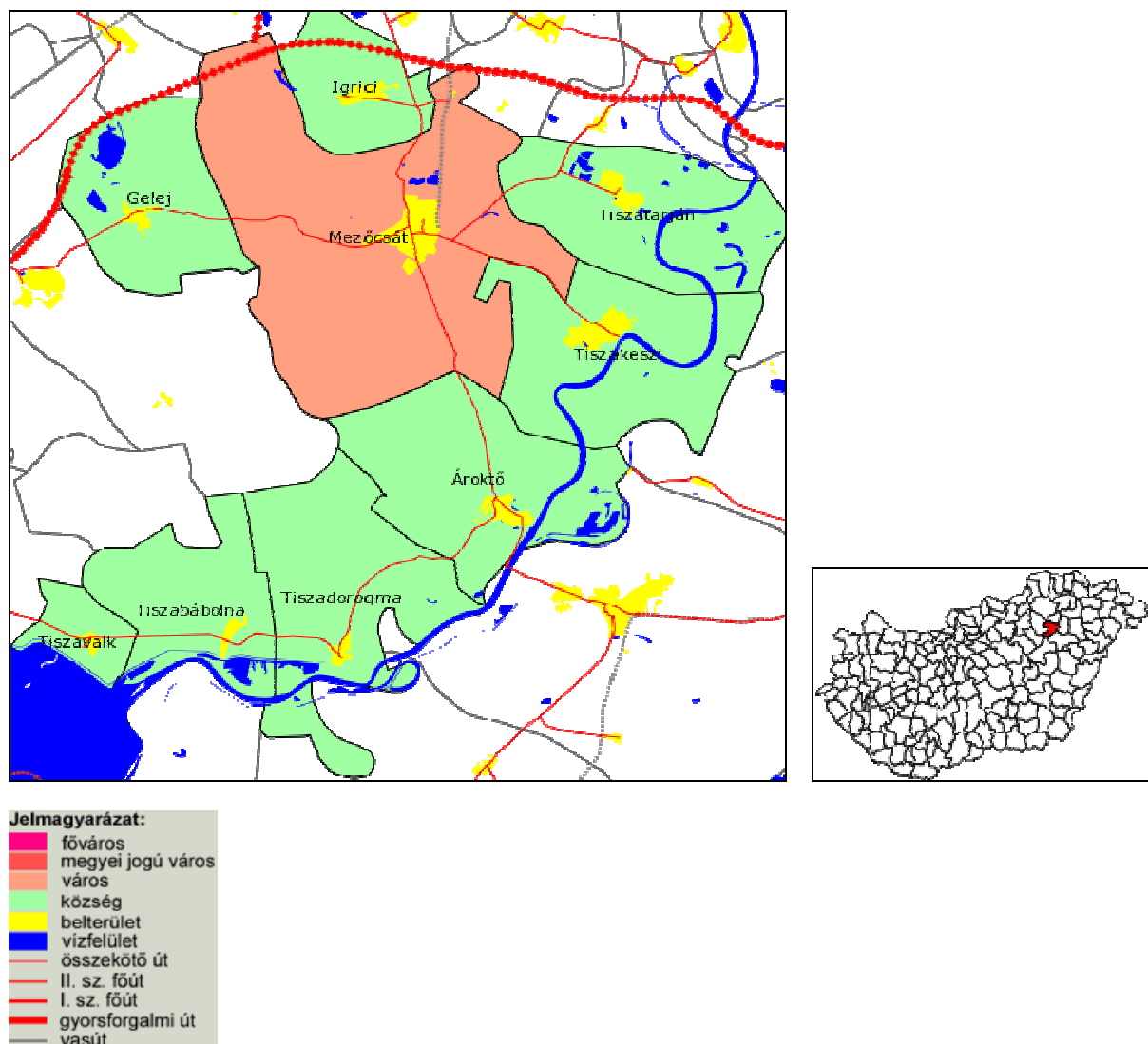

* A 0-5 évesek száma 2009. évi adat.

A kistérségi tükröt statisztikai adatok, valamint a helyben gyűjtött információk alapján állítottuk össze. A helyzetfelmérést segítették a települések jegyzői, a védőnői hálózat, a szociális- és gyermekjóléti, a közoktatási, valamint a munkaügyi intézmények munkatársai a településükre, intézményükre vonatkozó adatlapok kitöltésével. Az érintett szülők, valamint a helyi szakemberek véleményének megismerése csoportos interjúk keretében történt. A Mezőcsáti kistérségben összesen 41 adatlap és 3 csoportos interjú készült.

1. A kistérség elhelyezkedése és települései, néhány társadalmi-gazdasági mutatója¹

2. ábra: A kistérség települései

¹ VÁTI- REMEK, https://teir.vati.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=eredfr2&xterkod=3514&xmutkod=&xtabkell=I&xtertip=K, valamint MTA KTI Erőforrástérkép, illetve KSH és saját kistérségi adatgyűjtés

Terület (km ²)	379
Lakónépesség (fő) (2010. jan.1., jegyzői adatlapok alapján)	14780
Kedvezményezett térség	igen

A kilenc településből álló, 14 780 fős Mezőcsáti kistérség Borsod-Abaúj-Zemplén megye délkeleti részén található. Keleti szélén keresztül folyik a Tisza. A Tiszaújvárosi kistérségből 2004-ben kivált kistérség egyetlen városa Mezőcsát (6434 fő). Az utána következő legnépesebb község Tiszakeszi (2565 fő), a legkisebb lélekszámú Tiszavalk (337 fő). Lakossága a megyéhez képest is nagymértékben fogy. (4. ábra) A cigány népesség becsült aránya 20 százalék.

A kistérség a leghátrányosabb helyzetű kistérségek között is kiugróan rossz mutatókkal rendelkezik, ugyanakkor a kistérségen belüli települések társadalmi-gazdasági helyzetében is vannak különbségek. A kistérségek fejlettségét jelző komplex mutató (KSH) alapján az ország hetedik legelmaradottabb kistérsége. A 240/2006. (XI. 30.) kormányrendelet alapján a kilenc településből nyolc társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott és az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott. (1. tábla) Ároktő és Igrici a legmagasabb szegénységi kockázati kategóriába² (10) tartoznak, ugyanakkor Tiszavalk helyzete (3) – legalábbis e behatárolás szerint – sokkal kedvezőbb, mint a kistérség többi településé. (3. ábra) Nem mellékes, hogy a Mezőcsáti kistérség települései 2004 előtt a Tiszaújvárosi térséghez tartoztak, amely nem hátrányos helyzetű. Ugyanakkor Tiszaújváros nem tudott fejlesztő hatást gyakorolni a mezőcsáti településekre; „ezért volt szükség szerű a térség önálló kistérséggé alakulása. A Mezőcsáti kistérség megalakulásától fogva a leghátrányosabb helyzetű kistérségek közé tartozik.”³

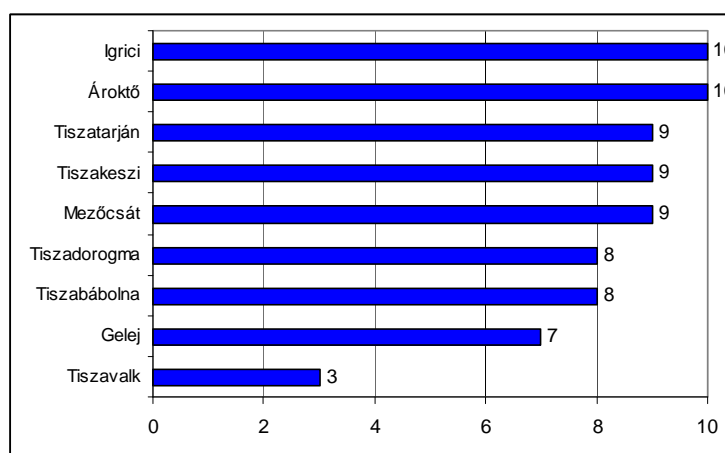
1. tábla: A kistérség településeinek száma jogállás és társadalmi-gazdasági helyzet szerint

Települések száma		9
Jogállás szerint	Város	1
	Község	8
Kedvezményezett települések száma		8
Típus szerint	Társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott	8
	Országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott	8

² Az MTA Regionális Kutató Központja által számított érték. A szegénység mértékét jelző típusképző mutatók: Fiatalodási index (a 15 évesnél fiatalabbak a 60 évnél idősebbek arányában), 2005; Középfokú végzettségűek aránya a 18 évesnél idősebb népesség körében, 2001; Egy állandó lakosra jutó adózott jövedelem és nyugdíj összege havonta, 2005; Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya, 2001; Regisztrált munkanélküliek a 18-59 évesek arányában, 2005; Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők aránya a 0-17 évesekből, 2006; Nem korbetöltött nyugdíjasok aránya, 2005; Egy állandó lakosra jutó adózott jövedelem, 2005.

³ MTA RKK, VÁTI Kht. (2008) A településfejlesztés és működtetés finanszírozása a Közép-Tiszavidék három kistérségében. 4. o.

3. ábra: A települések szegénységi kockázati kódjai

Forrás: MTA RKK

Az itt élők nagyon alacsony iskolai végzettségét jelzi, hogy az érettségizettek aránya a 2001-es census adatai alapján a 18 évesnél idősebb népesség körében 17,7 százalék. (5. ábra) Ezzel a Mezőcsát a legrosszabb helyzetű 5 kistérség egyike. Az országos átlag 2001-ben 38,2 százalék volt, a legkedvezőbb arány 58,7 százalék (Budapest). Ezen a téren a Mezőcsát kistérségben komoly gondok vannak; erre utal az is, hogy 2008-ban a munkanélküliek kétharmada legfeljebb nyolc osztályt végzett. (9. ábra)

A korábban is magas munkanélküliségi ráta 2007-től 20 százalék fölötti. 2009-ben 23 százalékos, ami az országos átlagnak (9 százalék) közel két és félszerese, és a Borsod-megyeinél is 5-6 százalékkal magasabb. A foglalkoztatottsági mutatók sem kedvezőbbek: 2001-ben a 100 háztartásra jutó foglalkoztatottak száma 62 fő, amely alig jobb az országos minimum értékénél (Bodrogközi kistérség, 56,3 fő). (6. ábra) A foglalkoztatottsági ráta 2009-ben 38,6 százalék, ami a megyei átlagnál (46,8 százalék) 8,2 százalékponttal alacsonyabb.⁴ A hátrányos munkaerő-piaci helyzetre utal, hogy a 100 lakosra jutó gazdasági vállalkozások száma (2008-ban 7,3) alig haladja meg az országos minimumot (Ózdi kistérség - 5,4). (12. ábra)

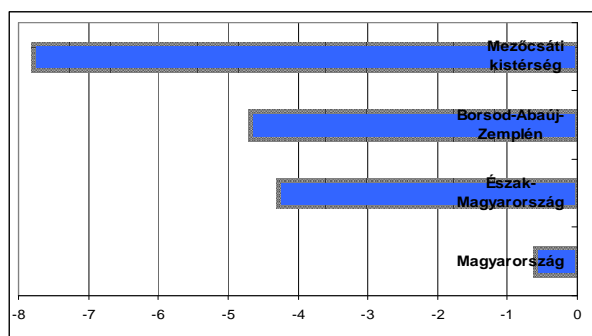
A 2001-es népszámlálási adatok szerint a komfort nélküli lakások aránya 32,3 százalék. Ezzel a hatodik legrosszabb helyzetű kistérség a Mezőcsát. (A legkedvezőtlenebb mutatóval rendelkező Abaúj-Hegyközi kistérségben 36,8 százalék a komfort nélküli lakások aránya, míg az országos átlag 11,1 százalék.) (10. ábra) Nem ilyen éles, de jelentős a lemaradás a lakáskörülmények egy igen erős mutatója, a vezetékes vízzel ellátott lakások terén: a kistérség lakásainak 83,2 százaléka van rákötve a vízvezetékre (az országos átlag 94,9 százalék). (11. ábra)

A kistérséget érintő M3-as autópálya és a főváros viszonylagos közelsége (közúton megközelítőleg másfél óra alatt érhető el, 17. ábra) semmilyen fejlesztést, fejlődést nem generál önmagában: „A mezotérség a Hatvan-Gyöngyös-Eger-Miskolc(-Kazincbarcika) fejlesztési tengelytől délre helyezkedik el, és bár az M3-as érinti a Mezőcsát kistérség északi részét, alapvetően nem részesül a fejlesztési tengely gazdasági potenciáljából.”⁵

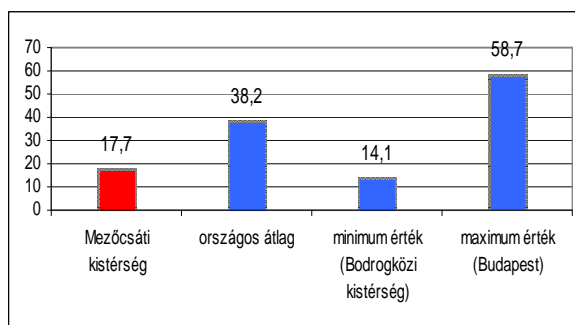
⁴ Forrás: ÁFSZ, 2009. <http://kisterseg.afsz.hu/index.php>

⁵ MTA RKK, VÁTI Kht. (2008) A településfejlesztés és működtetés finanszírozása a Közép-Tiszavidék három kistérségében. 7. o. (A kutatás három kistérséget vizsgál a Közép-Tiszavidéken; ezt az egységet nevezik mezotérségnek.)

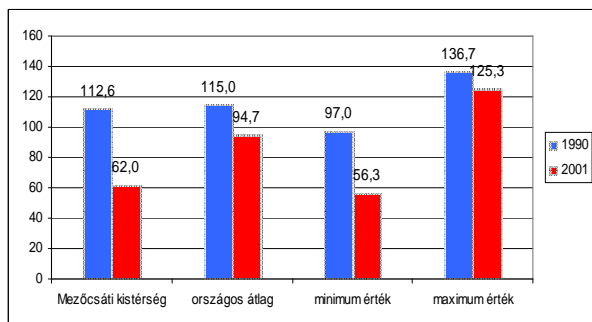
4. ábra: Lakónépesség változása, 1998-2008, százalék

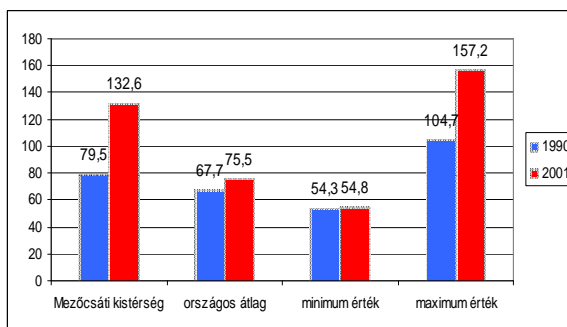
5. ábra: A 18 éven felüli népességből a legalább érettségivel rendelkezők aránya, 2001, százalék

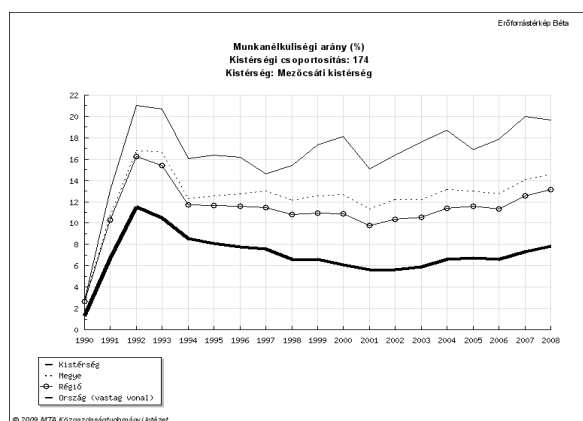
6. ábra: 100 háztartásra jutó foglalkoztatottak száma, 1990, 2001, fő

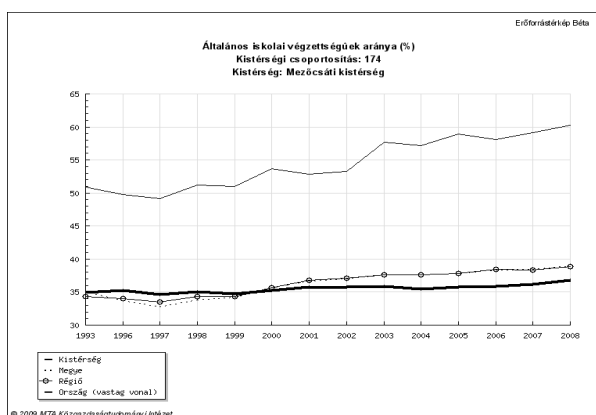
7. ábra: 100 foglalkoztatottra jutó eltartottak száma, 1990, 2001, fő

8. ábra: Munkanélküliségi ráta változása, 1990-2008, százalék

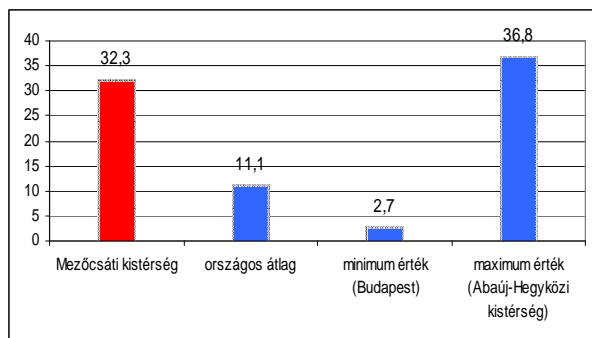

9. ábra: Munkanélküliek (álláskeresők) közül legfeljebb 8 osztályos végzettséggel rendelkezők arányának alakulása, 1990-2008, százalék

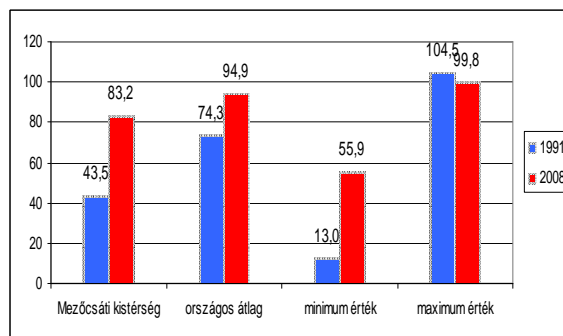

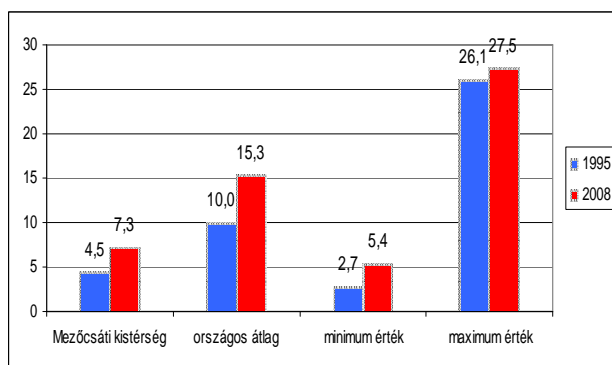
10. ábra: Komfortnélküli lakások aránya, 2001, százalék

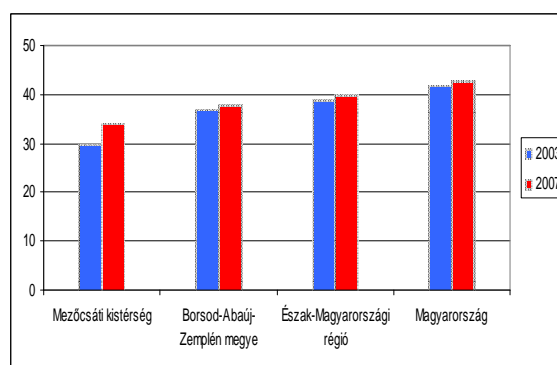
11. ábra: Közüzeti ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya, 1991, 2008, százalék

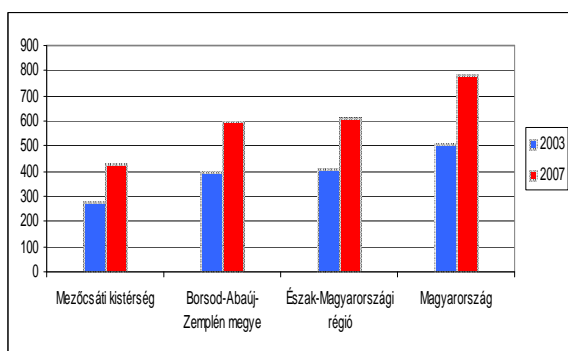
12. ábra: Regisztrált vállalkozások 100 lakosra jutó száma 1995, 2008, db.

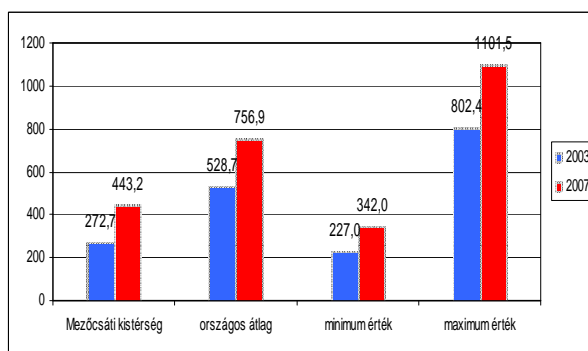
13. ábra: Adófizetők aránya, 2003, 2007, százalék

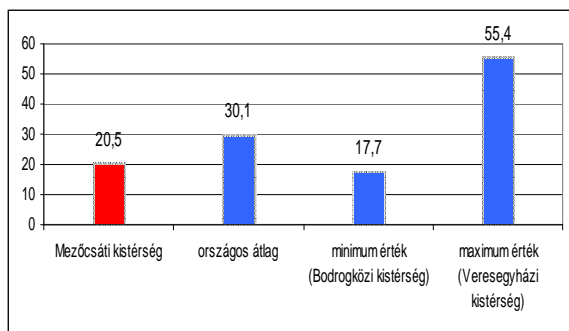
14. ábra: Egy főre jutó belföldi jövedelem, 2003, 2007, ezer Ft.

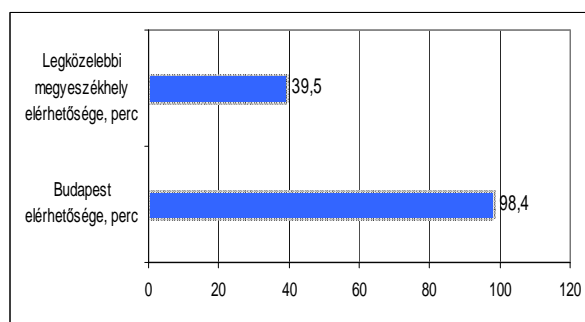
15. ábra: Egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó-alap, 2003, 2007, ezer Ft

16. ábra: 100 lakosra jutó személygépkocsik száma, 2008, db.

17. ábra: Budapest és a legközelebbi megyeszékhely elérhetősége a kistérségből, 2007, perc

2. A kistérség népességének néhány jellemzője

A kistérség 9 települése között aprófalu és város egyaránt található, a települések lakónépessége 337 és 6434 fő között változik. Az egyetlen (kis)város Mezőcsát, amely 1982-ben elvesztette járási székhely funkcióját, majd 1991-ben kapott ismét városi ragot. A kistérség településeire azonban ennek önmagában nincs fejlesztő hatása.

A 18 éven aluliak aránya jelentős különbségeket mutat: Tiszatarjánban a lakónépesség csaknem 30 százaléka gyerek, Tiszavalkon a 10 százalékot sem éri el a 0-18 évesek népességen belüli aránya. Hasonlóan alacsony arányuk Tiszabábolnán és Tiszadorogmán is. A kistérség egészét tekintve a népesség 22,2 százaléka 18 év alatti. (2. tábla)

A roma népesség arányában is jelentősek az eltérések a kistérségen belül: a jegyzői becslések szerint három településen (Gelej, Tiszabábolna, Tiszavalk) egyáltalán nem élnek romák, Igriciben, Tiszatarjánban és Tiszakeszin viszont a 30 százalékot közelíti népességen belüli arányuk. A 2003-as cigány kutatás eredményeivel való összehasonlítás az eltelt idő miatt csak korlátozott lehet. Ugyanakkor a térség, illetve a megye hátrányos helyzetét jelzi, hogy 2003-ban Borsod megyében 13,3 százalék volt a roma arány; ez akkor a harmadik legmagasabb arány volt a megyék között.⁶ (2. tábla)

Szegregált lakókörnyezet – a jegyzői adatlapok szerint – a kistérség két településén, Mezőcsáton és Tiszakeszin található. A kistérségi központban a lakosság harmada (29,0%), Tiszakeszin negyede (23,4%) él szegregátumban. Más honnan a jegyzők nem jelezték szegregátum létét. Fontos azonban megjegyezni, hogy semmilyen definíciós lehatároláshoz nem kellett igazodniuk az információt szolgáltató jegyzőknek; saját megítélésük alapján határozták meg, hogy van-e a településen szegregált lakókörnyezet. (2. tábla)

⁶ Kemény István, Janky Béla, Lengyel Gabriella (2004) A magyarországi cigányság, 1971-2003. Gondolat Kiadó-MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest

2. tábla: Lakónépesség, 18 éven aluliak, cigány népesség és szegregátumban élők a kistérség településein (a jegyzői adatlap alapján)

Település	Lakónépesség száma (2010. január) (fő)	18 éven aluliak		Cigány népesség becslült		Szegregált lakó-környezetben élők	
		száma (fő)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)
Ároktő	1 202	285	23,7	228	19,0	0	0,0
Gelej	661	132	20,0	0	0,0	0	0,0
Igrici	1 314	314	23,9	350	26,6	0	0,0
Mezőcsát	6 434	1 399	21,7	1 300	20,2	1863	29,0
Tiszabábolna	421	49	11,6	0	0,0	0	0,0
Tiszadorogma	436	57	13,1	11	2,5	0	0,0
Tiszakeszi	2 565	611	23,8	700	27,3	600	23,4
Tiszatarján	1 410	400	28,4	400	28,4	0	0,0
Tiszavalk	337	32	9,5	0	0,0	0	0,0
Mezőcsáti kistérség	14 780	3 279	22,2	2 989	20,2	600	4,1

Össességében 939 0-5 év közötti gyerek él a kistérségben. A 0-2 éves és a 3-5 éves korosztály létszáma szinte azonos, a kistérség egészében a születésszám nem változik. A két korcsoport összevetéséből az látszik, hogy négy településen valamelyest csökkenő tendenciát mutat a gyerekszám. A csökkenés mértéke azonban - Gelej kivételével – nem mondható jelentősnek. (3. tábla)

3. tábla: A 0-2 és a 3-5 éves gyerekek száma a településeken, 2010. (jegyzői adatlap alapján)

Település	0-2 éves gyerekek száma, fő	3-5 éves gyerekek száma, fő
Ároktő	49	51
Gelej	12	18
Igrici	50	47
Mezőcsát	197	191
Tiszabábolna	6	8
Tiszadorogma	9	6
Tiszakeszi	87	91
Tiszatarján	54	54
Tiszavalk	5	4
Mezőcsáti kistérség	469	470

3. Lakás, lakhatás

A kistérség lakáshelyzetét szintén a jegyzői adatok alapján tudjuk néhány főbb mutató mentén jellemezni. A kilenc település lakásállománya összesen 5984 lakásból áll, amelynek több mint fele Mezőcsáton található. Az önkormányzati tulajdonú lakások aránya a kistérség egészében 1,1 százalék, amely jelentősen elmarad a 2005-ös megyei (3,2) és országos átlagtól (3,1%)⁷. Közelebbről: mindössze három településen (Mezőcsát, Tiszabábolna, Tiszadorogma) vannak önkormányzati bérlakások. (4. tábla)

A települések infrastrukturális, illetve közüzemi szolgáltatásokkal való ellátottsága terén jelentősek a különbségek, de a kistérség egészére – még a hátrányos helyzetű térségekhez képest is – az igen kedvezőtlen lakáskörülmények jellemzőek. Érdeemes megjegyezni azt is, hogy a település ellátottságának szintjéből nem feltétlenül következik az egyes lakások ugyanolyan szintű ellátottsága. Gyakori tapasztalat, hogy a meglévő, elvben elérhető közüzemi infrastruktúrára a szegény családok nem tudnak rácsatlakozni, vagy díjhátralékuk miatt a szolgáltató megszüntette a szolgáltatást.

Mindenestre a vezetékes ivóvíz ellátottság Ároktőn, Tiszadorogmán és Tiszakeszin 100 százalékos. (Tiszakeszin 600 ember él szegregátumban, amely azonban viszonylag jó minőségű, infrastruktúrával ellátott „szocpolos” házakat jelent.) Legrosszabb a helyzet Tiszatarjában (80%), Igriciben és Mezőcsáton (85%). (A vezetékes vízzel való ellátottság 2005-ös megyei átlaga 88,2%, az országos átlag 94,9%.) A csatornázottság terén szélsőségesek az eltérések: Ároktő és Gelej egyáltalán nem csatornázott községek, míg négy településen (Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszavalk) 90-100 százalékos a lefedettség. A kistérségi központban viszont a lakások alig több mint fele csatornázott (55%). (4. tábla)

A lakáshelyzet igen erős mutatója a komfort nélküli és az életveszélyes lakások aránya. Utóbbi arány Tiszabábolnán és Tiszatarjában a legmagasabb (3%). A komfortnélküli lakások aránya riasztónak mondható: Tiszabábolnát, Tiszakeszit és Tiszavalkot kivéve minden település jóval meghaladja a 2005-ös megyei átlagot (12,5%). Három településen (Ároktő, Gelej, Mezőcsát) a lakások 30-40 százaléka komfort nélküli. (4. tábla)

4. tábla: Lakásjellemzők a kistérség településein, 2010. (jegyzői adatok alapján)

Település	Lakások száma	Önkormányzati lakások száma	Vezetékes vízzel ellátott lakások aránya (%)	Csatorna-hálózatba bekötött lakások aránya (%)	Árammal ellátott lakások aránya (%)	Vezetékes gázzal ellátott lakások aránya (%)	Életveszélyes lakások aránya (%)	Komfort nélküli lakások aránya (%)
Ároktő	500	0	100,0	0,0	100,0	50,0	0,2	40,0
Gelej	250	0	95,0	0,0	100,0	70,0	0,0	30,0
Igrici	452	0	85,0	65,0	99,0	48,0	1,0	20,0
Mezőcsát	2 600	55	85,0	55,0	100,0	47,0	1,0	35,0
Tiszabábolna	332	9	99,0	90,0	99,0	80,0	3,0	5,0
Tiszadorogma	330	4	100,0	100,0	100,0	100,0	2,0	15,0
Tiszakeszi	820	0	100,0	100,0	100,0	90,0	1,0	10,0

⁷ A 2005-ös megyei és országos adatok a Mikrocenzusból származnak. Az összehasonlítás csak jelzésértékű.

Település	Lakások száma	Önkormányzati lakások száma	Vezetékes vízzel ellátott lakások aránya (%)	Csatorna-hálózatba bekötött lakások aránya (%)	Árammal ellátott lakások aránya (%)	Vezetékes gázzal ellátott lakások aránya (%)	Életveszélyes lakások aránya (%)	Komfort nélküli lakások aránya (%)
Tiszatarján	530	0	80,0	80,0	100,0	60,0	3,0	20,0
Tiszavalk	170	0	90,0	90,0	100,0	80,0	0,0	10,0
Mezőcsáti kistérség	5 984	68						

4. Foglalkoztatás, munkanélküliség

A kistérség foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatai sokkal kedvezőtlenebbek az országos adatoknál és az elmúlt évek során fokozatosan romlanak. Az ÁFSZ adatai szerint a kistérség munkanélküliségi rátája 2004 és 2009 között 6,8 százalékponttal emelkedett, így az utolsó adatévben 23,1 százalék. Ez a kedvezőtlen Borsod-Abaúj-Zemplén megyei rátánál⁸ (16,3%) is jóval magasabb arány, és több mint ezer regisztrált munkanélkülit jelent a kevesebb, mint 15 ezer fős kistérségben. A 38,6 százalékos foglalkoztatási ráta a megyei átlagtól (46,6%) 8 százalékponttal marad el. A 15-64 éves népesség körében az inaktívak száma alig kevesebb a foglalkoztatottak és a munkanélküliek együttes számánál (az aktivitási ráta 50,2%). Az aktív népességben belül csaknem minden negyedik ember munkanélküli. (5. tábla)

5. tábla: Munkanélküliség, foglalkoztatottság a Mezőcsáti kistérségben (éves KSH kistérségi adatok, 15-64 évesek)

év	Munkanélküliségi ráta, %	Munkanélküliek száma, fő	Foglalkoztatottak száma, fő	Inaktívak száma, fő	Foglalkoztatási ráta, %	Aktivitási ráta, %
2004	16,3	802	4 115	4 718	42,7	51,0
2005	16,8	806	3 979	4 654	42,2	50,7
2006	17,9	856	3 916	4 913	40,4	49,3
2007	20,2	994	3 920	4 771	40,5	50,7
2008	21,2	1 009	3 752	4 716	39,6	50,2
2009	23,1	1 077	3 589	4 631	38,6	50,2

Forrás: ÁFSZ

A jegyzői összesítések szerint 2009-ben összesen 830 főt vontak be közfoglalkoztatásba a települési önkormányzatok. A közfoglalkoztatottak átlagos foglalkoztatási ideje hat községben eléri az álláskeresői segélyhez szükséges 200 napot (sőt, Gelejen meg is haladja azt), amely az önkormányzatok pozitív hozzáállásaként is értelmezhető. Igriciben viszont mindössze 64 nap az átlagos foglalkoztatási idő. (6. tábla)

⁸ A megyei munkanélküliségi és foglalkoztatási adatok forrása az ÁFSZ (2009).

6. tábla: Közfoglalkoztatás 2009-ben (jegyzői adatok alapján)

Település	Közfoglalkoztatásba bevontak száma, fő	Közfoglalkoztatásban résztvevők átlagos foglalkoztatási ideje, nap
Ároktő	113	200
Gelej	30	210
Igrici	73	64
Mezőcsát	239	122
Tiszabábolna	16	200
Tiszadorogma	33	200
Tiszakeszi	217	90
Tiszatarján	98	200
Tiszavalk	11	200
Mezőcsáti kistérség	830	

5. A gyerekes családok helyzete

A kistérségben élő gyerekes családok helyzetéről elsősorban a jegyzők nyilvántartásaiból és a településeken készült csoportos interjúkból vannak ismereteink. Az adatszolgáltatás bizonytalanságai miatt néhol fenntartásokkal kell kezelnünk az eredményeket. Összességében viszont fontos információkat kapunk a szegénység által veszélyeztetett háztartások/családok számáról, arányáról. Az országos tendenciákat figyelembe véve, amelyek alapján a sokgyerekes, a foglalkoztatott nélküli és az egyszülős családok szegénységi kockázata kiugróan magas, a kistérségből is ezen háztartásokról kértünk jegyzői adatokat.

A kistérségben csaknem 650 olyan gyerekes háztartás van, ahol a szülők, illetve a háztartás felnőtt tagjai közül senki nem foglalkoztatott (az összes gyerekes és nem gyerekes háztartás 11,7%-a) A települések között jelentősek az eltérések: Tiszavalkon 1 ilyen háztartás van, Igricin és Tiszatarjánban csaknem minden ötödik háztartás, Mezőcsáton minden hatodik foglalkoztatott nélküli gyerekes háztartás. A jegyzői adatszolgáltatás alapján – az országos helyzethez és a kistérség munkanélküliségi mutatóihoz képest - (2-6%) a foglalkoztatott nélküli gyerekes háztartások aránya a kistérség hat településén (Ároktő, Gelej, Tiszabábolna, Tiszadorogma, Tiszakeszi, Tiszavalk). (7. tábla)

A kistérség összes háztartása között 7,0 százalék a három és többgyerekes családok aránya, amely 384 családot jelent. A 340 fős Tiszavalkon, ahol 32 gyerek él, mindössze egy nagycsalád van. Az arányokat tekintve Gelejen és Tiszabábolnán szintén kevés a sokgyerekes család. A kistérségi átlagot négy település haladja meg, közülük Tiszatarjánban (11,9%) a legmagasabb a nagycsaládok aránya.

Az egyszülős háztartások aránya 4,3 százalék (238 család) a kistérségben. A kistérségi átlagnál négy településen (Ároktő, Gelej, Mezőcsát, Tiszatarján) magasabb az arányuk; a sort Tiszatarján „vezeti” 7,2 százalékkal. Tiszavalkon viszont egyszülős család is csak 1 van. (7. tábla)

7. tábla: A legnagyobb szegénységi kockázatú háztartástípusok száma és aránya a kistérségben, 2010. (jegyzői adatlapok alapján)

Település	Háztartások száma	Foglalkoztatott nélküli gyerekes háztartások		3 és több gyereket nevelő háztartások		Egyszülős háztartások	
		száma	aránya (%)	száma	aránya (%)	száma	aránya (%)
Ároktő	645	39	6,1	53	8,2	37	5,7
Gelej	250	10	4,0	10	4,0	12	4,8
Igrici	380	70	18,4	30	7,9	15	4,0
Mezőcsát	2400	400	16,7	150	6,3	110	4,6
Tiszabábolna	230	7	3,0	5	2,2	7	3,0
Tiszadorogma	163	9	5,5	10	6,1	6	3,7
Tiszakeszi	750	15	2,0	62	8,3	12	1,6
Tiszatarján	530	92	17,4	63	11,9	38	7,2
Tiszavalk	150	1	0,7	1	0,7	1	0,7
Mezőcsáti kistérség	5498	643	11,7	384	7,0	238	4,3

A 18 éven aluli gyereket nevelő családok szociális háttéréről szintén a jegyzői adatlapokból rendelkezünk ismeretekkel. Ezek alapján a kistérségben semmivel sem rosszabb a helyzet a 2008-as országos átlagoknál⁹, sőt a veszélyeztetett gyerekek aránya (6,4%) jóval kevesebb annál (10,7%). Igaz, ez így is 210 gyereket jelent. A védelembe vett gyerekek kistérségi aránya 1,1 százalék, valamint a gyerekek szintén 1 százaléka nevelkedik gyermekvédelmi szakellátásban, amelyek szinte azonosak az országos értékekkel. A kistérségen belüli különbségek azonban – főként a veszélyeztetett gyerekek terén – igen élesek. Tiszabábolnáról, Tiszadorogmáról és Tiszavalkról egyáltalán nem jeleztek ilyen gyerekeket. Ároktőn viszont 16,8 százalék, valamint Gelejen és Tiszakeszin is 10 százalékos közelít az arányuk. Ezen a három településen él a kistérség veszélyeztetettként nyilvántartott gyerekeinek több mint fele (117 fő). A védelembe vett gyerekek aránya a kistérségi átlagnak mintegy háromszorosa Tiszatarjánban (3,3%) és kétszerese Ároktőn (2,1%). Szakellátásban pedig csak ároktői és mezőcsáti gyerekek (összesen 32 fő) nevelkednek. (8. tábla)

A gyerekes családok jövedelmi helyzetének egyik mutatója a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság, amely abban az esetben jár, ha a családban az egy főre jutó jövedelem – főszabályként – nem haladja meg a nyugdíjminimum 130%-át (egyszülős család esetében 140%-át). Ez 2010-ben mintegy 37 ezer forintot jelent. Adataink itt is torzítanak, mivel a támogatás 24 éves korig járhat, mi viszont csak a 18 éven aluli gyerekek számához tudjuk viszonyítani a kedvezményben részesülők számát. Mindezekkel együtt igen riasztó a kép, amely szerint a kistérségben élő 0-18 éves gyerekek 70,3 százaléka (2305 fő) kapja ezt a segély típusú ellátást. Azaz, a gyerekek majdnem háromnegyede olyan családban él, ahol az egy főre jutó havi jövedelem kevesebb 37 ezer forintnál (egyszülős családok esetében 39900 forintnál) (ez a jövedelemszint jelentősen elmarad a segélyezési küszöbtől és a létminimum

⁹ A KSH 2008. évi Szociális Statisztikai Évkönyve szerint a veszélyeztetett gyerekek aránya az országban 10,7%, a védelembe vett gyerekek aránya 1,2%, a szakellátásban nevelkedő gyerekek aránya pedig 0,9%.

értékétől is¹⁰). Arányuk Ároktőn a legmagasabb (88,8%), de Mezőcsáton és Tiszadorogmán is meghaladja a kistérségi átlagot. (8. tábla)

8. tábla: A veszélyeztetett, a védelembe vett, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő és szakellátásban nevelkedő gyerekek száma és aránya*, 2010. (jegyzői adatlapok alapján)

Település	18 éven aluliak száma	Veszélyeztetett gyerekek		Védelembe vett gyerekek		Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma (fő)	Szakellátásban nevelkedő gyerekek	
		száma (fő)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)		száma (fő)	aránya (%)
Ároktő	285	48	16,8	6	2,1	253	10	3,5
Gelej	132	12	9,1	1	0,8	70	0	0,0
Igrici	314	8	2,5	5	1,6	212	0	0,0
Mezőcsát	1399	60	4,3	9	0,6	1 072	22	1,6
Tiszabábolna	49	0	0,0	0	0,0	30	0	0,0
Tiszadorogma	57	0	0,0	0	0,0	42	0	0,0
Tiszakeszi	611	57	9,3	2	0,3	359	0	0,0
Tiszatarján	400	25	6,3	13	3,3	261	0	0,0
Tiszavalk	32	0	0,0	0	0,0	6	0	0,0
Mezőcsáti kistérség	3279	210	6,4	36	1,1	2 305	32	1,0

* A 18 éven aluli népességhez viszonyítva.

6. Segélyezési helyzetkép

A kistérségben élők jövedelmi helyzetéről a segélyezési adatok nyújtanak információkat. A jegyzői statisztikákból azonban kimaradhatnak azok, akik a segélyezési jövedelemhatár minimális meghaladása miatt nem kapnak támogatást, illetve valamilyen más okból (információhiány, megbélyegzéstől való félelem) ellátatlanok. Mindenestre a jegyzői adatok összegzéséből, áttekintéséből közelítő képet kaphatunk a segélyezésről, az egyes segély típusokban részesülők arányairól, közvetve a népesség anyagi helyzetéről.

Rendszeres szociális segélyben a Mezőcsáti kistérség teljes népességének 1,3 százaléka, a 18 éven felüliek 1,7 százaléka részesül (191 fő). Az adatok csak közelítő értéként használhatók, mert ezen a ponton a helyi adatszolgáltatás igen bizonytalan. A településenkénti 1-2 százalékos arányok alapvetően az „Út a munkához” program bevezetésének következményei; 2009 áprilisától a munkanélküliek többsége rendelkezésre állási támogatásban (RÁT) részesül (esetleg közfoglalkoztatott). A rendszeres szociális segélyben részesülők aránya kiugróan magas viszont Tiszakeszin, ahol a 18 éven felüliek közel tizede (8,6%) kapja a segélyt (87 fő). Az önkormányzatok által adható krízis vagy átmeneti segélyben 2009-ben a teljes népesség 5,9 százaléka, a 18 éven felüliek 7,6 százaléka részesül a kistérség egészében. Ez az arány más hasonló helyzetű kistérségekhez képest igen magas, amely egyszerre utalhat a mélyebb

¹⁰ A segélyezési küszöb általában a nyugdíjminimum összege (28500 forint, a háztartásban egy főre számítva), illetve ez a segélyek számításának alapja. A KSH által számított létminimum átlagos összege egy fogyasztási egységre számolva 2008-ban havi 71.736 forint volt.

szegénységre és az önkormányzatok kedvezőbb hozzáállására is. A magas kistérségi átlagot egyértelműen Mezőcsát és Tiszakeszi segélyezési helyzete eredményezi.

A kistérségi háztartások közel negyede (22,5%), 1239 háztartás kapott lakásfenntartási támogatást 2009-ben. Tiszavalkon senki nem kap ilyen segélyt, és Tiszabábolnán is alacsony (8,7%) a támogatott háztartások aránya. Tiszakeszi háztartásainak viszont majdnem fele (49,4%) részesül a támogatásban.

A kormányzat által alapvetően a gazdasági válság okozta nehézsége enyhítésére (banki hiteltörlesztés ellehetetlenülése, munkahelyvesztés) létrehozott krízis alpból – a jegyzői összesítések szerint – a kistérségi háztartások közel ötöde (18,1%) részesült, amely arány igen magasnak mondható más leghátrányosabb helyzetű kistérségekhez képest. Mezőcsát a háztartások mintegy harmada (30,4%), Tiszakeszin 15,1 százaléka kapott krízistámogatást. (9. tábla)

9. tábla: Rendszeres szociális segélyben, krízissegélyben és lakásfenntartási támogatásban részesülők száma és aránya, 2009, 2010. (jegyzői adatlap alapján)

Település	Település lakossága, fő	18 éven felüli lakosok száma	RSZS-ben részesülők*		Krízissegélyben részesülők*		Háztartások száma	Lakásfenntartási támogatásban részesülők**		Kormányzati Krízis Alpból részesülők**	
			száma (fő)	aránya (%)	száma (fő)	aránya (%)		száma (házt.)	aránya (%)	száma (házt.)	aránya (%)
Ároktő	1 202	917	16	1,7	6	0,7	645	164	25,4	60	9,3
Gelej	661	529	5	0,9	22	4,2	250	35	14,0	15	6,0
Igrici	1 314	1 000	16	1,6	27	2,7	380	97	25,5	37	9,7
Mezőcsát	6 434	5 035	54	1,1	690	13,7	2 400	499	20,8	730	30,4
Tiszabábolna	421	372	8	2,2	8	2,2	230	20	8,7	15	6,5
Tiszadorogma	436	379	2	0,5	0	0,0	163	35	21,5	10	6,1
Tiszakeszi	2 565	1 010	87	8,6	80	7,9	530	262	49,4	80	15,1
Tiszatarján	1 410	1 954	3	0,2	37	1,9	750	127	16,9	42	5,6
Tiszavalk	337	305	0	0	4	1,3	150	0	0,0	5	3,3
Kistérség összesen	14 780	11 501	191	1,7	874	7,6	5 498	1 239	22,5	994	18,1

* A 18 éven felüli lakosok arányában. ** A háztartások arányában.

7. Szolgáltatások a kistérség településein

Humán szolgáltatások elérhetősége és jellemzői

A kötelezően nyújtandó szociális alapszolgáltatásokat a kistérség települései – egy kivétellel - biztosítják. A lakosságszámtól függetlenül biztosítandó házi segítségnyújtás és étkeztetés minden településen elérhető, de a legkisebb lélekszámú Tiszavalkon – helyi információ szerint – ezeket nem veszik igénybe. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás viszont minden településen van. Tanya- vagy falugondnoki szolgálat működik Tiszabábolnán, Tiszadorogmán és Tiszavalkon, a többi településen a lakosságszám miatt a szolgáltatás nem releváns¹¹.

¹¹ A Szociális törvény szerint tanyagondnoki szolgáltatás a 70-400 lakosú, falugondnoki szolgálat a 600 fő alatti kistérségeken szervezhető meg.

Adósságkezelési szolgáltatás a kistérségben nem érhető el, de ez a jobb helyzetű térségekben is igen ritka, mivel csak 40 ezer főnél nagyobb lélekszámú városokban kötelező a szolgáltatás biztosítása. (10. tábla)

A gyermekek napközbeni ellátásához tartozó bölcsőde Mezőcsát és Tiszatarjánban van. Előbbi intézmény 13 gyerekkel működik a református egyház fenntartásában, illetve uniós finanszírozásból további férőhelyek kialakítása is megtörtént Mezőcsát: az ÁMK keretében 15 férőhelyes bölcsőde működik. Tiszatarjánban az óvoda mellett működik 10 fős bölcsődei csoport, 13 gyerekkel. (A településen 54 0-2 éves gyerek él.) Ároktőn, ahol 49 0-2 év közötti (és 50 3-5 éves) gyerek él, van Biztos Kezdet Gyerekház¹². (A kistérségben összesen 469 a 0-2 éves gyerekek száma a helyi adatszolgáltatások alapján.)

A nyári napközi teljes mértékben hiányzik a kistérségben. A nyári étkeztetést viszont Tiszabábolna kivételével minden önkormányzat megszervezi, amely szükséges is a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyerekek arányainak ismeretében.

Házi gyermekorvos öt településen érhető el, különböző rendelési idővel. (10. tábla és 11. tábla) (Mozgó gyermek szakorvosi szolgálat van a kistérségben, amely Tiszavalk kivételével időközönként – jellemzően havonta egyszer – mindenhol elérhető.)

10. tábla: Szolgáltatások elérhetősége a kistérség településein, 2010. (helyi adatlapok alapján)

	Ároktő	Gelej	Igrici	Mezőcsát	Tiszabábolna	Tiszadorogma	Tiszakeszi	Tiszatarján	Tiszavalk
Házi segítségnyújtás	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Étkeztetés	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Tanya-vagy falugondnoki szolgálat	Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns	Nem releváns	+	+	Nem releváns	Nem releváns	+
Adósságkezelési szolgáltatás	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bölcsőde	-	-	-	+	-	-	-	+	-
Családi napközi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyári napközi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyári étkeztetés	+	+	+	+	-	+	+	+	+
Gyerekház	+	-	-	-	-	-	-	-	-
Közösségi ház	+	-	-	+	+	+	-	+	+
Játszóter	-	-	+	-	+	+	-	+	+
Szélessávú internet	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Nyilvános internet hozzáférés	+	+	-	-	+	-	-	-	+

¹² TÁMOP 5.1.1. keretében.

	Ároktő	Gelej	Igrici	Mezőcsát	Tiszabábolna	Tiszadorogma	Tiszakeszi	Tiszatarján	Tiszavalk
Házi gyermekorvos	+	-	+	+	-	-	+	+	-
Ifjúsági klub	-	-	-	-	-	-	na	+	+

A családsegítő és gyermekjóléti feladatokat a kistérség minden településén a kistérségi többcélú társulás által fenntartott Mezőcsáti Kistérség Humánszolgáltató Központ biztosítja. Így ellátatlan település nincs a kistérségben, ugyanakkor szakemberek terén igen rosszul állnak. A családgondozást összesen három főállású szakember végzi, közülük egy kizárólag Mezőcsáton kell, hogy dolgozzon, mivel itt heti 40 órában biztosított a szolgáltatás. (11. tábla) Így két családgondozóra jut nyolc település, amely mindenképpen jelentős leterheltséget jelent – főként egy leghátrányosabb helyzetű kistérségben. Súlyosbítja a helyzetet, ha megnézzük, hogy 2009-ben összesen 2072 fő vette igénybe a családsegítő szolgáltatásait. Ez 690 embert vagy „ügyet” jelent szakemberenként, amely még akkor is nagyon magas szám, ha tudjuk, hogy a statisztikában az „egyszer betérők”, az információt, ügyintézési segítséget kérők is megjelennek. A családsegítőhöz a legtöbben éppen ügyintézés (1794 eset) miatt fordultak. Foglalkoztatással kapcsolatban 1630 esetben, anyagi gondok miatt 1254 esetben kérték a szakemberek segítségét.

A gyerekjóléti szolgálatnál négy teljes állású szakember dolgozik. Ők látják el mind a kilenc települést. A helyzet hasonló a családsegítéshez: a kistérségi központban heti 40 órában érhető el a szolgáltatás, a többi településen – igazodva a lakosságszámhoz, illetve a gyerekek számához – heti 3-20 órában. A 2009-es statisztika szerint 1323 fő vette igénybe a gyermekjóléti szolgálat szolgáltatásait, illetve 313 gyereket gondoztak a szolgálatnál. Utóbbi azt jelenti, hogy – a négy szakemberrel számolva – átlagosan 78,3 „eset” jutott egy szakemberre, miközben az előírt maximum gyerekszám 45 fő.¹³ (11. tábla) A szolgálathoz egyébként a legtöbb esetben (3019) anyagi gondokkal, gyermeknevelési problémákkal (1017) és magatartászavar miatt (629 eset) fordultak az ügyfelek.

Védőnői szolgálat minden településen működik, és önmagában kedvező képet jelez, hogy Mezőcsáton és a nagyobb lélekszámú községekben (Ároktő, Tiszakeszi, Tiszatarján) heti 40 órában biztosított a szolgáltatás. (11. tábla) A beérkezett védőnői adatlapok szerint Tiszabábolnán és Tiszadorogmán helyettesítéssel, Tiszatarjánban, Tiszakeszin és Ároktőn tartós helyettesítéssel biztosítják az ellátást. Az összesítés szerint 11 védőnő dolgozik a kistérségben, közülük egy csak iskolai védőnőként (Mezőcsáton). Két védőnő egy-egy kistérségen kívüli települést is ellát. Mindenesre – a 11 védőnővel és 2240 14 évesnél fiatalabb gyerekekkel számolva – egy védőnőre átlagosan 222 gyerek jut. A védőnői leterheltségben, az ellátott gyerekek számában azonban jelentősek a különbségek: 2009-ben Tiszakeszin 463, Tiszatarjánban 352, Ároktőn 251 gyereket látott el a védőnő, és a Mezőcsát két iskoláját ellátó védőnőre is 535 tanuló jutott. Fontos – szintén a védőnői adatlapokról származó – információ a kisgyerekekről, hogy a védőnők által ellátott körzetekben 2009-ben összesen 161 gyerek töltötte be 3. életévét, akik közül 153 vett részt ekkor szűrésen (tehát 8 gyerek nem). A vizsgált gyerekek 16 százalékánál (25 gyerek) észlelték a „szociális fejlődés

¹³ 15/1998. NM rendelet

zavarait”, 10,5 százaléknál (16 gyerek) a „táplálkozási állapot problémáit”, valamint 7 gyereknél beszédfejlődési, 5 gyereknél mozgásfejlődési gondokat találtak.

Ahogy feljebb (10. tábla) jeleztük, házi gyerekorvos öt településen rendel. Mezőcsáton, ahol a 18 éven aluliak száma majdnem 1400 fő, mindössze heti 20 órában. Még rosszabb a helyzet Tiszakeszin, ahol heti 5 órás rendelési idő áll rendelkezésre 611 gyereknek. Igriciben és Tiszatarjánban 5-5 óra rendelési időben 300, illetve 400 gyerek ellátása történik.

A kistérség házi orvossal való ellátottsága viszonylag kedvező, hiszen minden településen rendel orvos. Heti 40 órában viszont csak Igriciben, Tiszakeszin és Tiszatarjánban érhető el. Mezőcsáton a mintegy 5000 fős 18 éven felüli népességet ugyanakkor 120 órában látja el három orvos. A lakónépességet tekintve a szolgáltatáshiány Ároktón a legszembetűnőbb. (11. tábla)

A munkaügyi kirendeltségektől kért információk szerint Tiszavalk és Tiszabábolna az Észak-Magyarországi Regionális Munkaügyi Központ Mezőkövesdi, a többi település a Mezőcsáti Kirendeltségéhez tartozik. Előbbi az álláskeresési klub kivételével az összes munkaerőpiaci szolgáltatást biztosítja, míg utóbbi az álláskeresési klub mellett rehabilitációs tanácsadást sem nyújt. A kirendeltségek statisztikáiból érdemes kiemelni, hogy a két kirendeltségnél 2009-ben regisztrált munkanélküliek közel fele semmilyen ellátásban nem részesül (mezőkövesdi: 45,2%, mezőcsáti: 44%).

11. tábla: Szolgáltatások elérhetősége heti óraszám szerint, 2010. (jegyzői adatlapok alapján)

Település	Lakónépesség, fő	18 éven aluliak száma, fő	Család-gondozás	Gyerekjóléti szolgálat	Védőnői szolgálat	Házi gyermekorvos	Háziorvos
Ároktő	1 202	285	12	20	40	5	12
Gelej	661	132	8	8	16	0	16
Igrici	1 314	314	8	16	20	5	40
Mezőcsát	6 434	1399	40	40	40	20	120
Tiszabábolna	421	49	4	4	4	0	20
Tiszadorogma	436	57	3	3	3	0	6
Tiszakeszi	2 565	611	16	16	40	5	80
Tiszatarján	1 410	400	8	16	40	5	40
Tiszavalk	337	32	4	4	4	0	8

Közoktatási intézmények és szolgáltatások

A kistérség közoktatási intézményekkel való ellátottsága viszonylag jó. Két olyan községben (Tiszabábolna, Tiszavalk) nincs óvoda, ahol a 3-5 éves gyerekek alacsony száma ezt nem is indokolja. Tiszadorogmán viszont annak ellenére van óvoda, hogy a korosztály száma mindössze 6 fő. Általános iskola Tiszadorogmán és Tiszavalkon egyáltalán nem működik. Tiszabábolnán 1-4., Tiszatarjánban 1-6., Gelejen pedig csak 1-3. osztály van. A többi településen nyolc évfolyamos iskolában tanulnak a gyerekek. Napközi a két iskola nélküli községet kivéve mindenhol biztosított. (12. tábla)

A települések többsége intézményfenntartási társulásban biztosítja az óvodai és az iskolai ellátást. A társulások több esetben túlnyúlnak a kistérség határain. Ároktón saját

önkormányzati fenntartású az óvoda és az iskola, Tiszatarjánban az óvoda. Tiszakeszin az egyik iskolát a helyi református egyház működteti.

- Gelej – Mezőnagymihály Közoktatási Intézményfenntartási Társulás. A Mezőkövesdi kistérséghez tartozó településsel közösen működteti Gelej az óvodát és az iskolát. Helyben csak 1-3. osztály van, negyedik osztálytól a gyerekek a mezőnagymihályi tagintézménybe járnak. (Arany János Általános iskola, Mezőnagymihály – Geleji tagintézmény, alsó tagozat). Az óvodai ellátást mindkét település egy-egy vegyes csoporttal biztosítja.
- Igrici – Ónod Közoktatási Intézményfenntartási Társulás. Igrici az Ónodi kistérség központjával közösen tartja fenn óvodáját és nyolc évfolyamos iskoláját. (Lorántffy Zsuzsanna Általános, Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Napközi Otthonos, Ónod – Toma Mihály Tagiskolája, Igrici, Százszorszép Óvoda)
- A mezőcsáti ÁMK Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskola tagintézménye Tiszakeszi óvodája (Hétszínvirág Óvoda) és egyik nyolc évfolyamos iskolája (Széchenyi István Általános Iskola), valamint a tiszatarjáni iskola (alsó tagozat is; Édes Gergely Általános Iskola.) Tiszkeszi másik – egyházi fenntartású – iskolája a Lorántffy Zsuzsanna Református Általános Iskola.
- Tiszabábolna, Tiszadorogma és Tiszavalk a mezőkövesdi kistérséghez tartozó Borsodivánka és Négyes településsel, Szentistván székhellyel közösen működtet intézményfenntartási társulás keretében általános iskolai (alapfokú oktatás) feladatellátást. A szentistváni István Király Általános iskola (1-8. évfolyamos) a székhely. Tagintézmények: a borsodivánkai Gárdonyi Géza Tagiskola (5-8. évfolyamos) és a tiszabábolnai Vásárhelyi Pál Tagiskola (1-4 évfolyamos). Iskolabusz biztosítja a tanulók eljutását az évfolyamuk szerinti települések intézményeibe. E társulási szerkezet alapján a tiszadorogmai, tiszavalkai, tiszabábolnai (és a négyesi, borsodivánkai) 1-4. évfolyamos tanulók a tiszabábolnai tagiskolába járnak. A tiszadorogmai, tiszavalki, tiszabábolnai (és a négyesi, borsodivánkai) 5-8. évfolyamos tanulók pedig a borsodivánkai tagiskolába járnak. Az óvodai feladatellátást Tiszabábolna, Tiszadorogma és Tiszavalk a mezőkövesdi kistérséghez tartozó Négyes és Borsodivánka településsel, Szentistván székhellyel, intézményfenntartási társulás keretében biztosítja. A szentistváni Napköziotthonos Óvoda tagintézménye a tiszadorogmai Tagóvoda. A tiszadorogmai, tiszavalki, tiszabábolnai (és a négyesi, borsodivánkai) óvodáskorú gyermekek a tiszadorogmai tagóvodába járnak.

12. tábla: Közoktatási intézmények és szolgáltatások, 2010.
(jegyzői, óvodai, iskolai adatlapok alapján)

Település	3-5 évesek száma (fő)	Óvoda	6-13 évesek száma (fő)	Általános iskola 1-4 osztály	Általános iskola 1-8 osztály	Iskolai napközi	Tanulószoba
Ároktő	51	+	123	+	+	+	+
Gelej	18	+	66	+(1-3.osztály)	-	+	-
Igrici	47	+	132	+	+	+	+
Mezőcsát	191	+	653	+	+	+	+
Tiszabábolna	8	-	22	+	-	+	-
Tiszadorogma	6	+	30	-	-	-	-
Tiszakeszi	91	+	268	+	+	+	+
Tiszatarján	54	+	191	+(1-6. osztály)	-	+	-
Tiszavalk	4	-	16	-	-	-	-
Mezőcsáti kistérség	470	7	1501	7	4	7	4

Az óvodáktól kapott statisztikák összesítése alapján 2010-ben a kistérségi intézményekbe összesen 572 fő van beíratva, akiknek 38,8 százaléka halmozottan hátrányos helyzetű. A 3-5 évesek száma ugyanakkor csak 470 fő. (Az óvodai adatlapok szerint a mezőcsáti református óvodában 6 fő, a tiszadorogmaiban – a társulásban betöltött feladatellátó szerepe miatt – 23 fő a bejáró gyerekek száma.)

A cigány gyerekek összesített arányát nem ismerjük, két óvoda pedig erről nem szolgáltatott adatot. Az intézményenkénti becsült roma arányok alapján annyi látható, hogy Ároktőn – a kistérségen belül – kiugróan magas a roma óvodások aránya (85%). További három óvodában 40 százalék körüli az arányuk, miközben Tiszadorogmán és a mezőcsáti református óvodában alig vannak cigány gyerekek. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek intézmények közötti megoszlása szintén egyenlőtlen: Ároktőn szinte mindenki (91,5%), a mezőcsáti ÁMK óvodájában (47,6%) és Tiszatarjánban (53,4%) a gyerekek fele ebbe a kategóriába tartozik. Az ároktői óvodába járó 47 gyerek közül az óvoda 33-nál jelezte a korai fejlesztés szükségességét. A községben volt óvoda felújítás, a férőhely-kishasználat 94 százalékos (6 gyerek nincs beíratva). A HHH arány már két éve is 63 százalék volt, mára pedig az egyik legrosszabb helyzetű településsé vált. (13. tábla)

Az átlagos csoportlétszám két óvodában (Igrici, Gelej) a közoktatási törvényben maximalizált 25 fős létszámhatárt eléri, a tiszadorogmai 31 fős átlagos csoportlétszám viszont komoly zsúfoltságot jelez. (13. tábla) Az óvodai férőhelyekről csak 2009-es adataink (OKM) vannak, így ehhez tudjuk viszonyítani az óvodások számát. Ez torzítja a férőhely-kihasználtságra vonatkozó információkat, így csak tájékoztató jelleggel használhatók. Ezek szerint a kistérség egészében 88,1 százalékos az óvodai férőhelyek kihasználtsága. (Jelentős zsúfoltságot mutatnak az adatok Tiszadorogmán.)

A kistérség óvodáiban összesen 51 főállású és 2 részmunkaidős óvodapedagógus dolgozik. Ez azt jelenti, hogy átlagosan 11 gyerek jut egy óvónőre. Az átlagtól Ároktő és Tiszadorogma tér el jelentősen: mindkét településen 16 gyerek jut egy óvodapedagógusra. Ráadásul ebben a két óvodában a gondozási tevékenységet mindössze egy-egy dajka segíti. Fejlesztőszakemberek minimálisan vannak jelen a kistérségi óvodákban. Ároktő jelezte, hogy van logopédusuk, aki azonban a szakszolgálat szakembere (a korai fejlesztésre vonatkozó igényekhez viszonyítva ezen a településen jelentős az ellátatlanság), Tiszakeszin pedig 3 szakember (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógiai – és logopédiai asszisztens) dolgozik. A többi intézményben – köztük a két mezőcsáti, összesen 237 gyerekekkel – nincs sem fejlesztő szakember, sem gyermekvédelmi felelős. (13. tábla)

13. tábla: Óvodáztatási helyzet, 2010.

Óvoda megnevezése	Óvodások Száma	HHH gyerekek aránya, %	Átlagos csoport létszám	Korai fejlesztést igénylő gyerekek száma	SNI gyerekek száma	Cigány gyerekek becsült aránya, %
Dr. Mészáros Kálmán Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda – Ároktő	47	91,5	23,5	33	na	85,0
Százszorszép Óvoda – Ónod, Igrici	52	30,8	26,0	0	0	42,0
Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde – Mezőcsát	71	11,3	23,7	na	na	5,0

Óvoda megnevezése	Óvodások Száma	HHH gyerekek aránya, %	Átlagos csoport létszám	Korai fejlesztést igénylő gyerekek száma	SNI gyerekek száma	Cigány gyerekek becsült aránya, %
ÁMK Napközi Otthonos Óvoda - Mezőcsát	166	47,6	20,8	0	3	Na
Napközi Otthonos Óvoda – Szentistván, Tiszadorogma Tagóvoda	31	19,4	31,0	5	0	1,0
ÁMK Hétszínvirág Óvodája - Tiszakeszi	96	32,3	24,0	0	0	38,0
Tündéerkert Napköziotthonos Óvoda – Gelej	25	15,7	25,0	na	1	Na
Micimackó Napközi Otthonos Óvoda – Tiszatarján	58	53,4	19,3	na	0	40,0
Összesen	572	38,8		38	4	

A kistérség kilenc általános iskolájában összesen 1376 diák tanul, akinek közel fele (47,5%) halmozottan hátrányos helyzetű. Ároktőn (72,4%) és Tiszatarjánban (75,5%) a gyerekek háromnegyede ilyen, és további három intézményben is 50 százalék körüli vagy a feletti az arányuk. Feltűnő a különbség a két mezőcsáti iskola között: míg az ÁMK-ban a tanulók 45,5 százaléka, addig a református iskolában 28,5 százaléka halmozottan hátrányos helyzetű. A cigány gyerekek becsült arányai igen bizonytalanok: egy településről nem érkezett adat, Tiszabábolnán és Gelejen – az iskolai becslés szerint – nem tanulnak cigány gyerekek. Három településen (Igrici, Ároktő, Tiszakeszi) a 70-90 százalékos roma arányok az iskolák megállíthatatlan gettósodását vetítik előre. Tiszakeszin egyértelmű az iskolák közötti szegregáció: a református iskolában a tanulók 8 százaléka, a mezőcsáti ÁMK itteni tagintézményében 91 százaléka cigány. Utóbbi iskolában a legmagasabb a sajátos nevelési igényű (19 fő) és a magántanulók (12 fő) száma a kistérségen belül. (14. tábla)

A napközis/tanulószobás/iskolaotthonos gyerekek aránya Gelejen (80,8%) és Ároktőn (70,9%) kiugróan magas, de további négy településen is a gyerekek mintegy fele veszi igénybe a napközit/tanulószobát/iskolaotthonos ellátást.

A tiszabábolnai alsó tagozatban a legmagasabb a – társulás keretében Tiszadorogma, Tiszavalk, Négyes, Borsodivánka településekről kötelezően – bejáró tanulók aránya (78%). A geleji iskolában a diákok fele (51,9%), a mezőcsáti református iskolában harmada (32,5%) bejáró. Előbbi intézményben szintén a társulási forma miatt magas a bejárók aránya: Mezőnagymihányról, ahol csak 4-8. osztály működik, ide járnak az 1-3. osztályos tanulók.

14. tábla: Általános iskolai helyzet, 2010.

Iskola megnevezése	Tanulók száma	HHH tanulók aránya, %	SNI tanulók száma	Magán-tanulók száma	Napközis/tanuló szobás/iskola-otthonos tanulók aránya, %	Cigány gyerekek becsült aránya, %
ÁMK Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája - Mezőcsát	468	45,5	18	7	45,9	45,0
Tompa Mihály Általános és Művészeti Iskola – Ónod- Igrici	139	51,8	3	0	36,0	70,0

Iskola megnevezése	Tanulók száma	HHH tanulók aránya, %	SNI tanulók száma	Magán-tanulók száma	Napközis/tanuló szobás/ iskola-otthonos tanulók aránya, %	Cigány gyerekek becsült aránya, %
Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde – Mezőcsát	137	28,5	0	2	na	2,0
Dr. Mészáros Kálmán Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda – Ároktő	134	72,4	9	2	70,9	80,0
Várashelyi Pál Tagiskola – Tiszabábolna	50	16,0	3	0	52,0	0,0
Arany János Általános Iskola Geleji Telephelye	52	26,9	2	0	80,8	0,0
Lorántffy Zsuzsanna Református Általános Iskola – Tiszakeszi	141	20,6	0	0	53,9	8,0
ÁMK Édes Gergely Általános Iskolája – Tiszatarján	102	75,5	6	4	56,9	na
ÁMK Széchenyi István Tagiskolája, Tiszakeszi	153	68,6	19	12	15,7	91,0
Összesen	1 376	47,5	60	27		

Az iskolákban összesen 143 teljes állású és 8 részmunkaidős pedagógus dolgozik. Közülük mindössze hárman képesítés nélküliek; ez ideális helyzetre utal. Az óvodákhoz hasonlóan jelentős hiány van a fejlesztő szakemberek, gyermekvédelmi felelősök terén. A mezőcsáti ÁMK iskolában dolgozik három, az igriciben egy (gyógy)pedagógiai asszisztens, valamint a tiszabábolnai iskolában egy gyermekvédelmi felelős. Ezzel a sor le is zárul.

Az iskolák fizikai feltételeinek meghatározó mutatója, hogy a kilenc intézmény kétharmadában nincs ebédlő. Tornaterem viszont csak két iskolából hiányzik, számítógép terem mindenhol van.

Az általános iskolákban évente felmért kompetenciaeredmények országos átlagaitól mind matematikában, mind szövegértésben jelentősen elmarad a kistérségi iskoláinak átlagteljesítménye (2007, 2008, 2009). A hatodikosok matematika teljesítménye egyetlen intézményben, egyetlen adatévben sem éri el az országos átlagot. A nyolcadikosoknál 2007-ben még négy, 2008-ban már csak egy (a mezőcsáti 6 osztályos gimnázium), 2009-ben pedig egy iskola sem érte el az országos átlagteljesítményt. Szembetűnő az ároktői és a tiszakeszi iskola meredeken romló, gyenge teljesítménye. Szövegértésben hasonló a helyzet: a hatodikosok egyik intézményben sem érték el az országos átlagokat. A két kompetencia területen, a mért 6.-8. (és 10.) évfolyamok legalább egyikén a 2009-es mérésben, az intézmények 54 százaléka a kritikus 400 pont alatt teljesített. A nyolcadikosok 2007-ben három, 2008-ban és 2009-ben egy iskolában (mezőcsáti 6 osztályos gimnázium) teljesítettek jobban az országos átlagnál. Mindenesre 2009-ben az iskolák 44-78 százaléka nem érte el a kistérségi átlagteljesítményeket, amely az előző évhez képest romlást jelent. (15. tábla

15. tábla: Kompetenciamérések eredményei, 2008, 2009.

Tárgy	A kistérségi átlageredményt el nem érő iskolák aránya		
	2007	2008	2009
Matematika 6. évfolyam (N=9)	na	33,3%	66,7%
Matematika 8. évfolyam (N=9)	33,3%	55,6%	44,4%
Szövegértés 6. évfolyam (N=9)	na	44,4%	77,8%
Szövegértés 8. évfolyam (N=10)	60,0%	50,0%	44,4% (N=9)

A kistérség településein a mezőcsáti ÁMK Egységes Pedagógiai Szakszolgálat és mezőkövesdi Egységes Pedagógiai Szakszolgálat látja el a szakszolgálati feladatokat. Utóbbi Tiszabábolnán, Tiszadorogmán és Gelejen nyújt szolgáltatásokat, míg a mezőcsáti szakszolgálat Gelejt és a fennmaradó településeket látja el. A mezőcsáti szakszolgálat 1 pszichológussal, 2 gyógypedagógussal (közülük 1 logopédus) és 2 fejlesztő óvodapedagógussal működik. A mezőkövesdiben pedig 1 pszichológus, 6 gyógypedagógus (közülük 3 logopédus, 1 korai fejlesztő) és 1 pályaválasztási tanácsadó dolgozik. Nevelési tanácsadást három település számára nem nyújtanak, Tiszavalkon az alacsony gyerekszám miatt ez nem is szükséges, viszont Tiszabábolna és Tiszadorogma ellátása indokolt lehet. Korai fejlesztés egyáltalán nem érhető el a kistérségben, miközben a jelzések szerint 38 gyereknek lenne rá szüksége. (16. tábla)

16. tábla: Pedagógiai szakszolgálat működési adatai, heti óraszám, 2010.

Település	Nevelési tanácsadás	Logopédiai ellátás	Korai fejlesztés	Gyógytorna
Ároktó	4	2	0	4
Gelej	1	3+1*	0	4
Igrici	6	2	0	4
Mezőcsát	84	10	0	8
Tiszabábolna	0	0+1*	0	0
Tiszadorogma	0	0+1*	0	0
Tiszakeszi	4	2	0	4
Tiszatarján	4	2	0	4
Tiszavalk	0	0	0	0

* + a mezőkövesdi szakszolgálat biztosítja

A 2008/2009-es tanévben 129 tanuló fejezte be a nyolcadik osztályt a kistérség iskoláiban. Közülük 107 diák tanult tovább középiskolában, amely 83 százalékos továbbtanulási arányt jelent. A továbbtanulók 37,4 százaléka szakiskolába ment tovább. A kistérségben egyébként egyetlen középiskola, a mezőcsáti ÁMK-hoz tartozó Kiss József Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola működik (itt van 6 osztályos gimnáziumi tagozat is). Az intézményben a 2008/2009-es tanévben a tanulói létszám 460 fő, akiknek 42 százaléka roma. A bejárók aránya 46,3 százalék.

7.1. Óvoda/iskola nélküli települések helyzete

A kistérség két településén nem működik óvoda. Sem Tiszabábolnán, sem Tiszavalkon nem indokolja ezt a 3-5 éves gyerekek száma (előbbiben 8 fő, utóbbiban 4 fő). A Tiszabábolnai gyerekek Tiszadorogmára járnak át, külön busz szállítja őket. A néhány tiszavalki gyerek mintegy fele szintén Tiszadorogmára jár. A kistérség egészét tekintve az óvodás korosztály számára nyújtott intézményes ellátás – az egyes zsúfolt óvodákat nem figyelmen kívül hagyva – megfelelőnek tűnik.

Ezzel szemben a 0-2 évesek napközbeni ellátása teljességgel megoldatlan; bölcsőde csak Mezőcsáton (13 fővel, a reformtáus egyház fenntartásában, illetve 15 fővel az ÁMK keretében) és – 2010. októbertől – Tiszatarjánban (10 férőhely, 13 gyerek) működik. Biztos Kezdet Gyerekház Ároktón működik, miközben a kistérségben 469 ilyen korú gyerek él. A korosztály számára semmilyen más napközbeni ellátási forma nem biztosított, pedig a 0-2 évesek, illetve a 3-5 évesek számát tekintve erre szükség lehet Igriciben, Mezőcsáton, Tiszakeszin és Tiszatarjánban, illetve bővítési igény mutatkozik Ároktón. Tiszakeszin meg is fogalmazódott a gyerekház iránti igény.

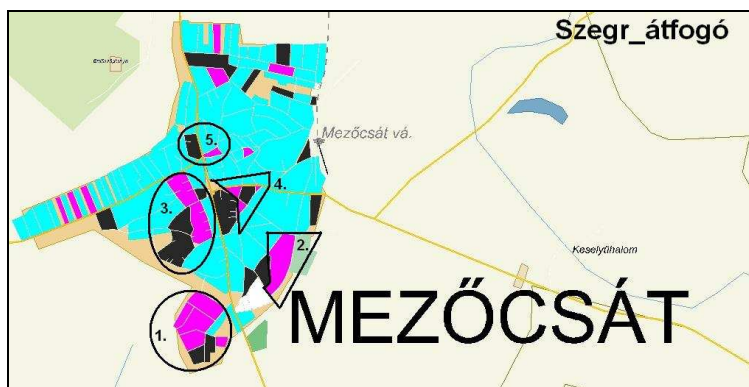
Általános iskola Tiszadorogmán és Tiszavalkon nincs; a 6-13 évesek száma 30, illetve 16 fő. A tiszadorogmai alsósok (1-4. évfolyam) elsősorban Tiszabábolnára, az 5-8. osztályosok Borsodivánkára járnak át. A tiszavalki 1-4. osztályos gyerekek Tiszabábolnán, a felsősök szintén Borsodivánkán tanulnak. Utaztatásukat – elsősorban az óvodások és alsósok esetében – iskolabuszsal oldják meg, a felsősök inkább menetrendszerinti busszal járnak. (Helyi információ szerint 2011 januárjától minden iskolást iskolabusz szállít.)

8. Szegregátumok

A jegyzői adatszolgáltatások szerint – ahogy a 2. fejezetben röviden jeleztük – Mezőcsáton és Tiszakeszin vannak szegregátumok. A 6400 fős város népességének harmada (1863 fő) él öt szegregált településrészen, amelyek mindegyike közművesített (van víz, csatorna, gáz, villany). (Az egy másik kérdés, hogy a családok mekkora aránya tudja a közműveket bevezettetni, használni.) A legnépesebb szegregátumban több mint ötszázan laknak, a másik négy lakossága 300-400 fő között változik. Az öt szegregált lakókörnyezetben az össznépességének 23,5 százaléka 18 éven aluli.

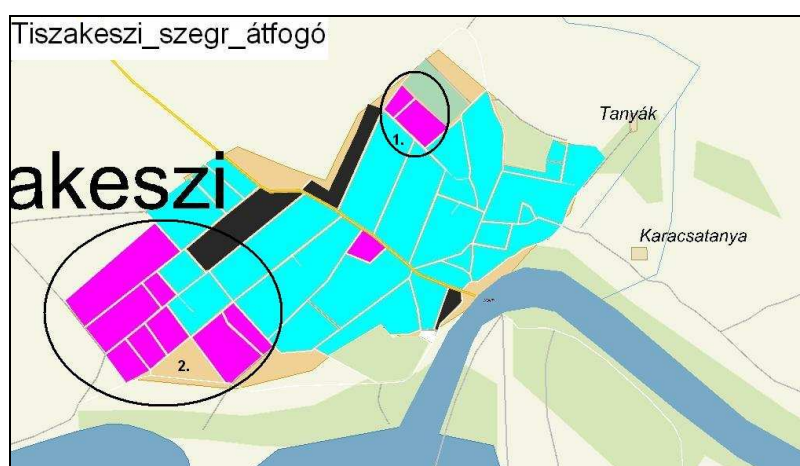
A 2560 fős Tiszakeszin két szegregátum van, amelyekben mintegy 150, illetve 450 fő él. A 18 éven aluliak aránya az előbbiben 40 százalék, utóbbiban 20 százalék.

18. ábra: Mezőcsát város szegregátumai

Forrás: NFÜ (KSH adatok alapján, 2001)

19. ábra: Tiszakeszi község szegregátumai

Forrás: NFÜ (KSH adatok alapján, 2001)

9. Helyi jó gyakorlatok

A helyi jó gyakorlatok alapját képezhetik a kistérségi fejlesztéseknek. Az adatlapokból és a csoportos szakmai interjúkból elsősorban az óvodák és az általános iskolák jó gyakorlatai rajzolódnak ki. Több óvoda is sikeres a 3 éves gyerekek óvodáztatásában, a rendszeres bejárás biztosításában, a szülőkkel való hatékony kapcsolat alakításában, rendszeres, szülőket is bevonó programok működtetésében.

Az általános iskolák tevékenységében megtalálhatóak a korszerű gyakorlatok egyes elemei: működik egész napos iskola a kistérségben, vannak iskolaotthonos oktatást megvalósító tagozatok, van jó gyakorlat a napközis ellátás területén is. A kooperatív tanítás több iskola gyakorlata, az IPR ugyancsak több iskolában folyik. Különösen nagy hangsúlyt fektetnek az iskolák a felzárkóztató és a tehetséggondozó programokra, valamint a művészeti nevelésre, és néhány iskolában a délutáni szakkörökre. Ugyancsak jó gyakorlat, hogy több óvodának és iskolának civil támogatók is segítik a munkáját. Az erdei iskolák működtetésében és a nyári programok biztosításában is vannak sikeres kezdeményezések, bár nyári napközit egyik település sem működtet.

A szociális szolgáltatások hatékony integratív szerepet töltenek be a kistérség településeinek együttműködésében. Sikeresen működtetik a gyermekvédelmi jelzőrendszert, illetve a családgondozók szabadidős programokat szerveznek, részt vesznek a települések közösségi életében. A helyi szakemberek megfogalmazása szerint a kistérségi társulás tevékenységei közül a családsegítő és gyermekjóléti terület a leghatékonyabb, legaktívabb.

Több védőnő szerint hatékony a családok látogatása, amely során a szülők megnyílnak, illetve a problémákra fény derül.

Néhány intézmény kimondottan sikeres volt az elmúlt években a pályázati források elérésében. Tapasztalataik hasznosíthatóak a kistérség más településein és más szolgáltatások fejlesztésében is. *(A kistérség településeinek főbb projektjeit a 12. fejezet tartalmazza.)*

10. A megnevezett fejlesztési szükségletek és igények (adatlapok és interjúk alapján)

Szinte minden megkérdezett/adatlapot kitöltő első megjegyzése a foglalkoztatásról, munkahelyteremtésről, a családok anyagi biztonságának megteremtéséről és az ehhez szükséges fejlesztésekről szól.

Ugyanilyen kiemelt hangsúllyal jelenik meg a szülőkkel való kapcsolattartás javítása, hatékonyságának növelése, a szülők szülői szerepében való megerősítése, támogatása. Többször megfogalmazódik, hogy a szülőket valahogyan „el kellene érni” (pl. „ismeretterjesztő” előadások, családi programok, szülői klub); ezen a téren sok helyen vannak nehézségek.

A közoktatás intézményeinek mindegyike fontosnak tartja a szakszolgálatok (pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, korai fejlesztő), a szabadidős és nyári programok, valamint a tehetséggondozási lehetőségek (kistérségi tehetséggondozó műhelyek) bővítését. Konkrét fejlesztési igényként fogalmazódik meg a kistérségen belüli szakiskolai oktatás megteremtése és a szakközépiskolai lehetőségek bővítése. Több intézmény is súlyos eszköz és felszerelési hiányokkal küzd, valamint néhány helyen hiányzik a játszó-, illetve sportudvar. A sportolási lehetőségek biztosítása, ezen belül kiemelten az úszásoktatás ugyancsak több iskola részéről szükségletként fogalmazódik meg. Fontos szükségletként jelenik meg továbbá a szülőkkel való kapcsolattartás erősítése, javítása.

A közösségi terek létesítésének vagy szolgáltatásokkal, programokkal való feltöltésének igénye szintén több településen igényként jelentkezik (pl. közösségi ház, ifjúsági klub). Néhány település a játszótér hiányát is problémaként definiálta. Alapvető probléma az iskolán kívüli szabadidős programok és kapcsolódó szolgáltatások hiánya a kistérség legtöbb településén. A nyári napközi (vagy nyári programok, foglalkozások, táborok) szükségességét hat településről jelezték.

A gyerekek napközbeni ellátásával kapcsolatban konkrét szükségletek Mezőcsáton, Ároktőn és Tiszakeszin jelennek meg. A kistérségi központból jelezték a bölcsődei szolgáltatás bővítésének szükségességét. Tiszakeszin igény mutatkozik Biztos Kezdet Gyerekházra.

Az egészségügyi ellátás fejlesztése (ingyenes szűrések, gyermekorvosi, fogorvosi ellátás, gyógyszertári szolgáltatás, védőnői ellátás) szintén igényként fogalmazódik meg. Több védőnő jelzete a tárgyi feltételek, az eszköz-ellátottság javításának szükségességét. Ezzel párhuzamosan az egészséges életmódra nevelés, és ebben a szülők szerepének növelése ugyancsak általános szükséglet.

11. Civil szervezetek

Az elektronikus bírósági nyilvántartás szerint a Mezőcsáti kistérség településein összesen 71 bejegyzett társadalmi szervezet működik. A legtöbb a kistérségi központban (26) és Tiszakeszin (11), a legkevesebb Gelejen, Tiszadorogmán (3-3) és Igriciben (2).

Olyan egyesületeket, alapítványokat is találni hét településen (elsősorban Mezőcsáton), amelyek céljai, tevékenységei valamilyen módon a gyerekek, a gyerekes családok, a fiatalok, ritkábban a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esélyeinek javítását célozzák. Ezek nagyobb része kulturális tevékenységet folytat, szabadidős programokat szervez,

iskolaalapítványi formában az intézmény tanulóinak lehetőségeit igyekszik bővíteni. Ároktőn, Mezőcsáton és Tiszakeszin roma érdekvédelmi szervezetek is működnek. (14. tábla)

Mindenestre a civil szervezetek tényleges működésének feltérképezése után meg kell találni azokat a civil partnereket, akiknek együttműködésére lehet számítani a közös célok mentén. A hátrányos helyzetű térségek jellemzője a civil aktivitás alacsony szintje, a forrásteremtés nehézségei, a humánkapacitás és az infrastruktúra hiánya. Mindezek ellenére szükség van a civilekkel való partnerségi, együttműködési kapcsolatok kialakítására, amely egyrészt segítheti megerősödésüket, aktivizálásukat, másrészt szereplői lehetnek a későbbi fenntarthatóságnak.

14. tábla: A Gyerekesély program tevékenységeihez kapcsolódó bejegyzett civil szervezetek a kistérség településein, 2010.

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
"Ároktő Község Megújulásáért" Alapítvány	Ároktő	Többek között: a lakosság művelődési és kulturális fejlődésének elősegítése, a közösségi-lakossági kapcsolatok ápolása és segítése, a község mindeddig elmaradott infrastrukturális fejlesztése, legalábbis az átlagos országos szintre való felzárkóztatásának támogatása.
Ároktői Roma Érdekvédelmi és Kulturális Egyesület	Ároktő	-
Ároktői Szabadidősport Egyesület	Ároktő	Többek között: a felmerült igényeknek megfelelően sportolási lehetőség biztosítása. A település lakói számára szabadidő tartalmas eltöltésére programkínálat biztosítása.
"Gelejért és a Geleji Gyermekéért" Alapítvány	Gelej	Közhasznú tevékenység: nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek és ifjúsági érdekvédelem.
Bükkalja Közhasznú Diák- és Tömegsport Egyesület	Gelej	Sporttevékenység
"Mezőcsáti Általános Iskola Ifjúságáért" Alapítvány	Mezőcsát	Többek között: tanulók nyári táboroztatása, az anyanyelvi oktatást segítő szaktáborok támogatása, készségfejlesztő szakkörök és fakultációk támogatása, fiatalok egészséges életmódra nevelése, hátrányos helyzetű, de jó képességű tanulók támogatása.
"A Mezőcsáti Középiskolásokért" Alapítvány	Mezőcsát	Többek között: célja, hogy segítse a mezőcsáti középfokú oktatás színvonalának fejlesztését, személyi és tárgyi feltételeinek bővítését, a nevelő testület szakmai elhivatottságának elmélyítését, a tehetséges tanulók magasabb szintű képzését, a hátrányos helyzetű fiatalok esélyegyenlőségének érvényesítését.
"Mezőcsát Kultúrájáért" Alapítvány	Mezőcsát	Többek között: Nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, a Kiss József Községi Ház és Könyvtár fenntartásában lévő amatőr művészeti csoportok, klubok működésének segítése
"Nyitnikék" a Mezőcsáti Napközi Otthonos Óvodáért Alapítvány	Mezőcsát	Egészségmegőrzés-betegségmegelőzés, Tudományos tevékenység, kutatás, nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés - kulturális tevékenység, kulturális örökség megővése, környezetvédelem, hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlősége, sport.

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
Dél-Borsodi LEADER Egyesület	Mezőcsát	Többek között: a foglalkoztatás elősegítése, az alapszolgáltatások javítása, beleértve az információs és kommunikációs technológiákhoz való helyi hozzáférést, és a vidéki területeket vonzóbbá tevő beruházások végrehajtása révén a gazdasági és társadalmi visszaesés is a vidék elnéptelenedése felé mutató tendenciák visszafordítása érdekében.
HÁTTÉR Alapítvány	Mezőcsát	Többek között: Előítételek nélkül segíteni az Északkelet-Magyarországi régióban élő, halmozottan hátrányos helyzetű rászorultakat; a szociális munka eszköztárával, valamint alternatív módszerrel történő képességfejlesztéssel elősegíteni a súlyos krízisállapotba került emberek rehabilitációját, családi-társadalmi életükbe való visszailleszkedését.
Mezőcsát és Térsége Egészségügyéért Közhasznú Alapítvány	Mezőcsát	Többek között: Anyagi támogatással elősegíteni Mezőcsát városban és térségében folyó gyógyító-megelőző tevékenység színvonalának, és a gyógyítás tárgyi, technikai, személyi feltételeinek javítását. Az alapítvány működésével olyan társadalmi összefogás kialakulását elősegíteni, mely anyagi hozzájárulásával is támogatja a mezőcsáti térség biztonságos egészségügyi ellátásában nélkülözhetetlen egészségügyi és szociális ellátás színvonalas működését, működési feltételeinek javítását.
Mezőcsáti Diáksport Egyesület	Mezőcsát	Sporttevékenység
Mezőcsáti Kistérség Községi Munkásainak Egyesülete	Mezőcsát	-
Művelt, Egészséges Gyermekekért Önkormányzati Közalapítvány	Tiszabábolna	A a település kulturális és közösségi életének felvirágoztatása. A tiszabábolnaiak, tiszabábolnai gyerekek részére programok, rendezvények szervezése.
PHRALIPE Független Cigány Szervezet Országos Szervezete Mezőcsáti Tagszervezete	Mezőcsát	-
Tiszadorogma Fejlődéséért Egyesület	Tiszadorogma	Többek között: Közösségfejlesztés, az itt élők életminőségének javítása esélyegyenlőség biztosítása, erősítése, hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása.
Kultúrált és Egészséges Gyermekekért Közalapítvány	Tiszadorogma	
" Szemünk fénye " Alapítvány a Tiszakeszi Óvodáért.	Tiszakeszi	A tiszakeszi óvodai nevelés korszerűsítését, hatékonyságát szolgáló tárgyi feltételek biztosítása. A nevelést, oktatást elősegítő képzési folyamatok anyagi támogatása. A gyermekek értelmi fejlődéséhez és nevelésükhöz szükséges eszközök, felszerelések beszerzése, biztosítása. Egészséges életmódra nevelés biztosítása.
Korszerű Tiszakeszi Iskoláért Alapítvány	Tiszakeszi	Többek között: A tiszakeszi Általános iskolában az oktatás korszerűsítésének, hatékonyságát szolgáló tárgyi feltételek biztosítása b.) A tanulók tudásának a bővítéséhez, elmélyítéséhez szükséges eszközök, felszerelések beszerzése, finanszírozása, c.) A tanulás hatékonyságát elősegítő nevelési, oktatási és képzési folyamatok anyagi támogatása.
Tiszakeszi Roma Közhasznú Egyesület	Tiszakeszi	Az egyesület célja, hogy megszerezze Tiszakeszi cigány közösség közművelődési, kulturális, szociális, kisebbségi érdekképviseletét oktatási, foglalkoztatási, művészeti, egészségügyi és szociális programok elindításával, illetve ilyen programokhoz való

Szervezet neve	Település	Tevékenység, cél
		csatlakozással.
" A TISZATARJÁNI ÁLTALÁNOS ISKOLÁS GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY"	Tiszatarján	A tiszatarjáni általános iskolás gyermekek oktatási-nevelési feltételeinek javítása; hozzájárulás a tanulók tanórán kívüli, nyári szünidei foglalkozásához, táboroztatásához; kulturális, szabadidő, diáksport rendezvények támogatása; tanulmányi kirándulások szervezése; sporteszközök, tanszerek vásárlása
A tiszatarjáni Óvodáért Alapítvány	Tiszatarján	A Tiszatarjáni Napköziotthonos Óvoda szakmai színvonalának emeléséhez támogatás nyújtása, a gyermekek sokoldalú, egészséges fejlődésének támogatása, az óvodapedagógusok szakmai továbbképzésének támogatása, az óvoda felszereltségének, eszközkészletének folyamatos javítása, bővítése.
Cötkény Térségfejlesztő Szövetség Dél-Borsod Felemelkedésért Egyesület	Tiszavalk	-
Tiszavalki Ifjúsági Környezetvédelmi Kulturális és Sport Egyesület	Tiszavalk	Kulturális, sport, szabadidős, szociális és környezetvédelmi tevékenység

Forrás: <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=tarsszervsearch>

12. Jelenlegi forrástérkép

Elektronikus adatbázis (TEIR, REMEK) összesítése szerint 2004 és 2009 között összesen 4,1 milliárd forint támogatás érkezett a Mezőcsáti kistérségben. Ebből valamivel több, mint 1,1 milliárd hazai és közel 3 milliárd uniós pénz. A négy milliárdos összeg öt év alatt is igen komoly támogatást. A 2004-2009 közötti hazai források többségét (61,6 százalékát) a műszaki infrastruktúra fejlesztésére fordították. A következő legnagyobb arányban fejlesztett terület (humán infrastruktúra) a hazai támogatásoknak már csak 17,6 százalékát kapta, az emberi erőforrásokra pedig alig 1 százalékát költötték. (15. tábla)

Az uniós támogatások első időszakában (Nemzeti Fejlesztési Terv, 2004-2007) mintegy 624 millió forint érkezett a térségbe, amelynek legnagyobb részét (42,6%) regionális fejlesztésre, legkisebb hányadát (2,9%) humán erőforrás fejlesztésre fordították. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv 2007-2009 közötti időszakában majdnem 3 milliárd forintot kapott a kistérség. Ennek fele (49%) regionális fejlesztést, harmada (30,4%) társadalmi infrastruktúrafejlesztést szolgált. A TÁMOP részesedése alig 5 százalék. (16-17. tábla)

15. tábla: Hazai támogatások, 2004-2009.

Cél kategória	Projekttek száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Műszaki infrastruktúra	9	327 198	509 102
Humán infrastruktúra	2	93 700	94 129
Gazdaságfejlesztés	28	63 835	72 454
Települési életminőség	4	18 618	27 158
Egyéb, nem besorolható	1	10 008	11 121
Tervezés	4	7 250	9 496
Turizmus fejlesztése	3	5 500	7 832
Emberi erőforrások fejlesztése	2	4 997	5 552
Összesen	53	531 106	736 844

Forrás: REMEK adatbázis

16. tábla: Uniós támogatások NFT1, 2004-2007

Operatív program	Projektok száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Regionális Fejlesztés OP	2	265 868	279 862
Gazdasági Versenyképesség OP	3	193 773	279 920
Agrár és Vidékfejlesztés OP	9	146 078	365 071
Humán Erőforrás Fejlesztés OP	1	17 995	17 995
Összesen	15	623 714	942 848

Forrás: REMEK adatbázis

17. tábla: Uniós támogatások UMFT 2007-2009 évben

Operatív program	Projektok száma	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Regionális OP-ok	15	1 464 332	1 583 209
Társadalmi Infrastruktúra OP	1	907 260	960 260
Gazdaságfejlesztési OP	9	442 402	1 067 251
Társadalmi Megújulás OP	4	145 480	145 480
Államreform OP	2	28 088	29 103
Összesen	31	2 987 562	3 785 303

Forrás: REMEK adatbázis

A 2004 és 2009 közötti időszak legnagyobb költségvetésű (960 milliós) uniós projektje a kistérségi járóbeteg szakellátás fejlesztése, az utána következő pedig útfejlesztés (664 millió) volt. A húsz legnagyobb projekt közül 7 Mezőcsát, 4 Tiszatarjánban, 3-3 Ároktőn és Igriciben, 2 Tiszakeszin, 1 Tiszabábolnán valósult-valósul meg. Érdemes kiemelni, hogy a Mezőcsáti Református Egyházközség 2010-ben 95 millió forintot nyert bölcsődei férőhelybővítésre. Ugyancsak 2010-ben nyert szintén bölcsődei férőhelyek kialakítására 41 millió forintot a tiszatarjáni önkormányzat. Ároktő pedig „Biztos kezdet - Integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítása a meglévő kultúrház épületben” című projektjére nyert 40 milliót (2010). Ároktő ezen túl 61 milliót kapott óvodakorszerűsítésre (2009) és 21 milliót kompetencialapú oktatás bevezetésére (2009). A ROMERO Egyesület 63 millióból valósítja meg munkaerőpiaci reintegrációs programját a kistérségben. (18. tábla)

18. tábla: A 20 legjelentősebb uniós projekt a kistérségben

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Mezőcsát Város Önkormányzata	A Mezőcsáti Kistérség járóbeteg szakellátásának fejlesztési koncepciója a "Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program" keretében (2008)	Mezőcsát	907 260	960 260
Magyar Közút Nonprofit Zrt.	Térségi elérhetőség javítása a 3303. j., 3304. j., 3307. j. és a 33106. j. utakon (2009)	Mezőcsát	664 687	664 687
Mezőcsát Kistérség Többcélú Társulása	A Mezőcsáti Kistérség Humánszolgáltató Központ komplex	Mezőcsát	210 369	221 441

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
	akadálymentesítése, energiatakarékossá tétele, többfunkciós szolgáltató bázissá alakítása (2010)			
HAVASI KONSTRUKT Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Korszerű nyílászáró rendszerek gyártókapacitásának kiépítése a Havasi Konstrukt Kft.-nél (2008)	Mezőcsát	141 499	353 748
IGRICI-GÉP Korlátolt felelősségű társaság	Hozzáadott érték növeléshez kapcsolódó technológiai fejlesztés az Igrici-Gép Kft.-nél gépbeszerzés révén (2008)	Igrici	107 453	268 632
Mezőcsáti Református Egyházközség	A Mezőcsáti Dr. Enyedy Andor Református Óvoda és Bölcsőde bölcsődei egységének bővítése új férőhelyek kialakítása céljából (2010)	Mezőcsát	95 495	100 521
HAVASI KONSTRUKT Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Gyártókapacitás továbbfejlesztése a Havasi Konstrukt Kft.-nél (2009)	Mezőcsát	95 082	243 800
Igrici Község Önkormányzata	Belterületi utak fejlesztése Igricin (2009)	Igrici	74 987	83 319
Tiszabábolna Községi Önkormányzat	Településfejlesztés Tiszabábolna Községben (2009)	Tiszabábolna	71 563	79 515
BARBEN Cipőipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság	Üzemcsarnok létesítés a Barben Kft-nél a foglalkoztatottság és a versenyképesség növelése érdekében (2010)	Tiszakeszi	64 307	128 640
ROMÉRO Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Cigány Értelmiségi Fiatalok Közhasznú Egyesület	"MÁSODIK ESÉLY-KOMPLEX MUNKAERŐIACI REINTEGRÁCIÓS PROGRAM A MEZŐCSÁTI KISTÉRSÉGBEN" (2009)	Tiszatarján	63 666	63 666
Ároktő Község Önkormányzata	"Az ároktői Napközi Otthonos Óvoda korszerűsítése" (2009)	Ároktő	61 342	64 571
TISZATARJÁN KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	Vidékfejlesztés Tiszatarján község belterületi útjain (2009)	Tiszatarján	53 642	59 602
Tiszatarján Község Önkormányzata	A Tiszatarjáni Háziorvosi és Gyermekorvosi rendelő átépítése és korszerűsítése a betegellátás feltételeinek javítása érdekében (2009)	Tiszatarján	50 798	56 442
TISZATARJÁN KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA	Bölcsődei részleg létrehozása a tiszatarjáni Micimackó Napközi Otthonos Óvodában (2010)	Tiszatarján	41 544	43 731
Ároktő Község Önkormányzata	Biztos kezdet - Integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítása a meglévő kultúrház épületben (2010)	Ároktő	40 000	40 000
Ónod Község Önkormányzata	Az Igrici Tompa Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény korszerűsítése (2009)	Igrici	39 171	41 233
" TÁPIÓMENTI " Területrendező és Előkészítő, valamint Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Tápiómenti Kft gépbeszerzése (2009)	Tiszakeszi	33 612	67 224
Papp-Pék Ipari és	A Papp-Pék Kft. komplex technológiai	Mezőcsát	25 000	50 499

Pályázó neve	Projekt célja (év)	Megvalósítás helye	Támogatás (eFt)	Költség (eFt)
Kereskedelmi Kft.	fejlesztése a mezőcsáti kistérségben (2010)			
Ároktő Község Önkormányzata	A kompetencia alapú oktatás bevezetése Ároktő Községben (2009)	Ároktő	21 992	21 992
Összesen			2 863 469	3 613 523

Mellékletek

1. táblázat: A kistérségben működő általános iskolák és működési területük

Általános iskola megnevezése	Működési köre	6-13 évesek száma a településeken (fő)
ÁMK Egressy Béni Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája - Mezőcsát	Mezőcsáti kistérség települései	1501
Tompa Mihály Általános és Művészeti Iskola – Ónod- Igrici	Igrici, (Ónod*)	132
Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde – Mezőcsát	Mezőcsát (és környete**)	653
Dr. Mészáros Kálmán Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda – Ároktő	Ároktő	123
Várashelyi Pál Tagiskola – Tiszabábolna	Tiszabábolna, Tiszavalk, Tiszadorogma (Szentistván, Borsodivánka, Négyes*,)	68
Arany János Általános Iskola Geleji Telephelye	Gelej (Mezőnagymihány*)	66
Lorántffy Zsuzsanna Református Általános Iskola – Tiszakeszi	Tiszakeszi (és környező települések**)	268
ÁMK Édes Gergely Általános Iskolája – Tiszatarján	Tiszatarján (Mezőcsát)	191
ÁMK Széchenyi István Tagiskolája, Tiszakeszi	Tiszakeszi (Mezőcsát)	268

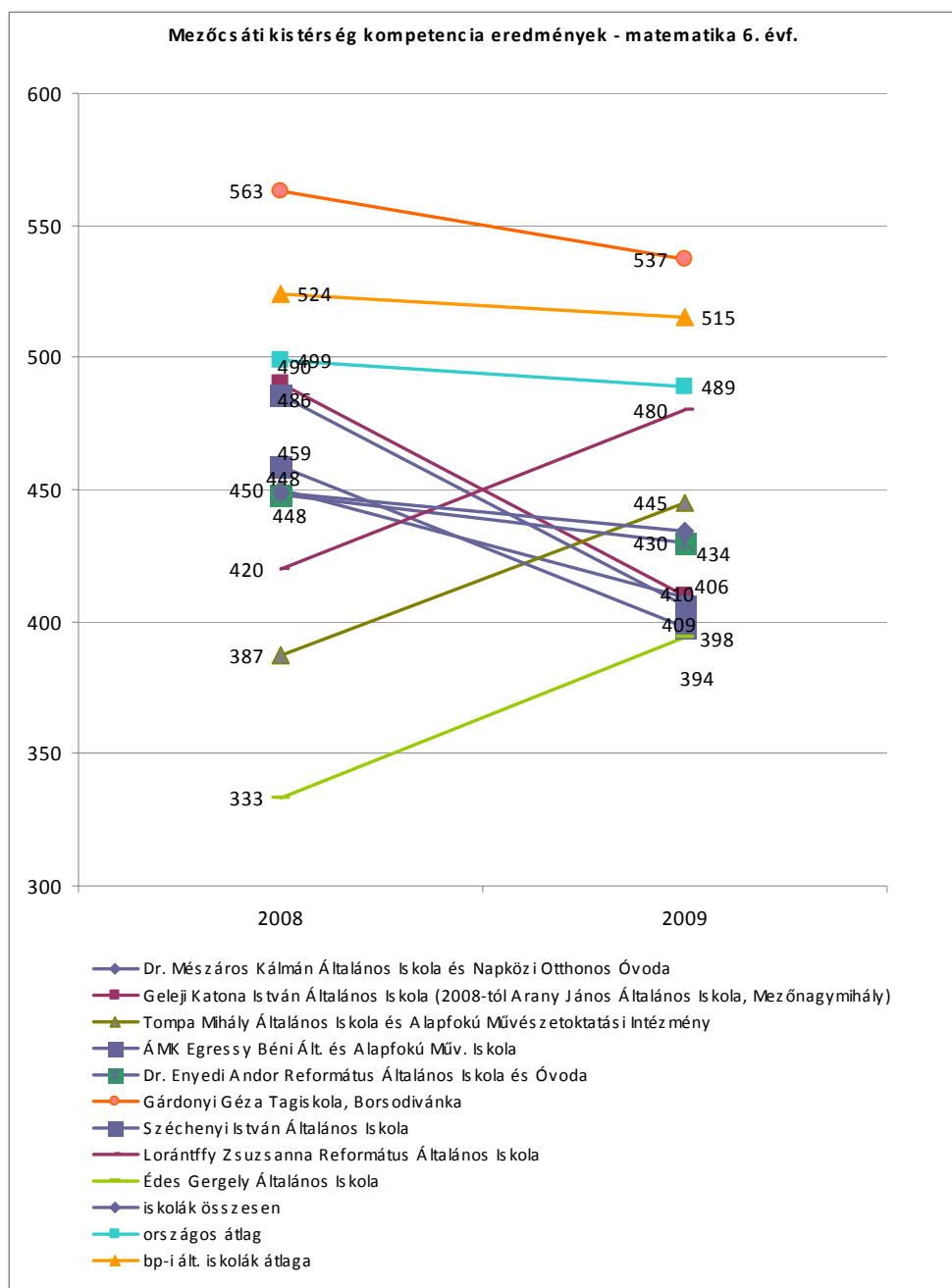
Forrás: KIR. * Kistérségen kívüli település. ** Az alapító okiratban csak a „körzet”, „környező települések” megnevezés szerepel, a települések nem.

2. táblázat: A kistérségben található óvodák és működési területük

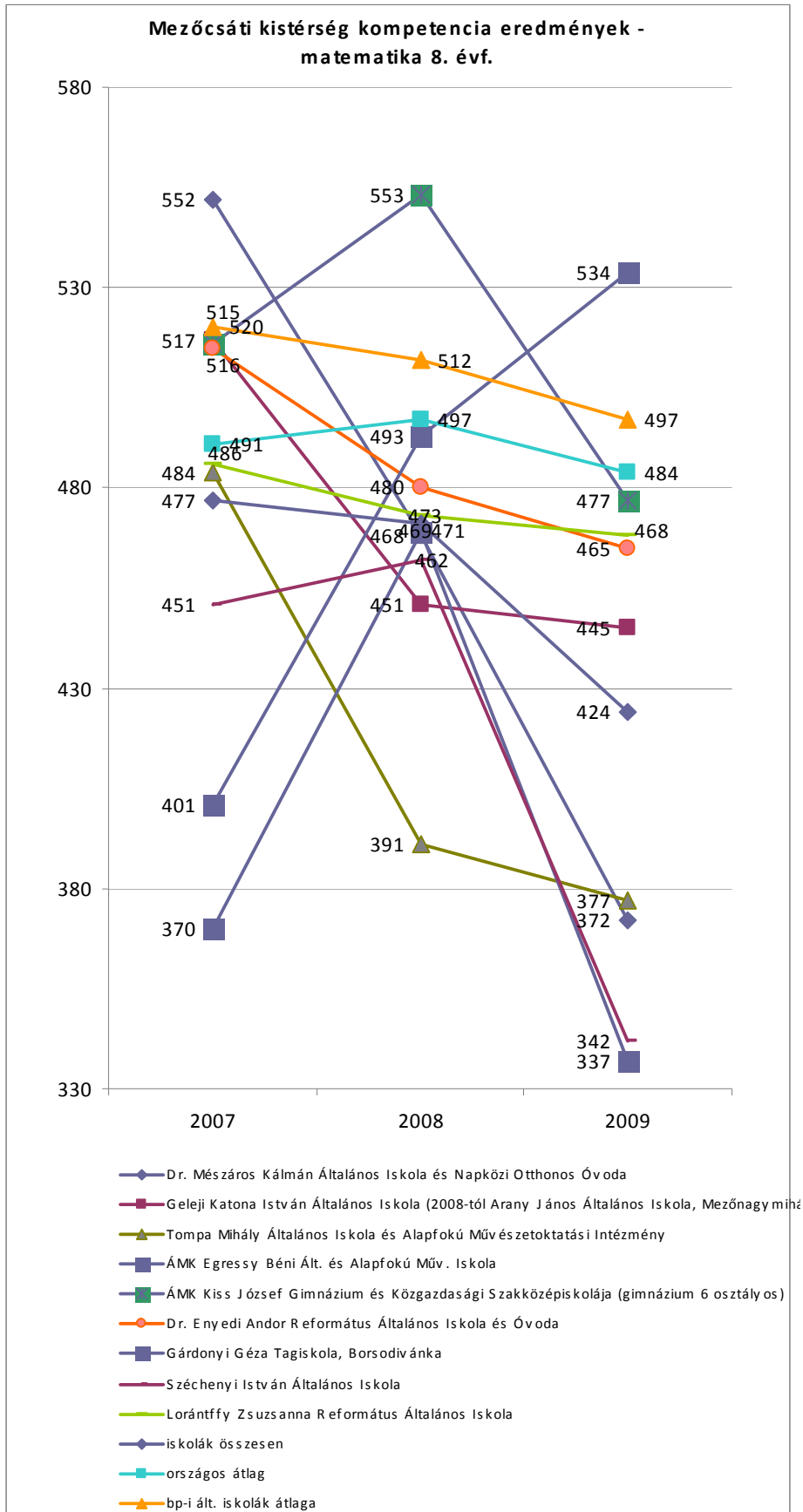
Óvoda megnevezése	Működési köre	3-5 évesek száma a településeken (fő)
Dr. Mészáros Kálmán Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda – Ároktő	Ároktő	51
Szászorszép Óvoda – Ónod, Igrici	Igrici, (Ónod*)	47
Dr. Enyedy Andor Református Általános Iskola, Óvoda és Bölcsőde – Mezőcsát	Mezőcsát (és környete**)	191
ÁMK Napközi Otthonos Óvoda - Mezőcsát	Mezőcsáti kistérség települései	470
Napközi Otthonos Óvoda – Szentistván, Tiszadorogmai Tagóvoda	Tiszadorogma, Tiszavalk, Tiszabábolna, Borsodivánka*, Négyes*	31
ÁMK Hétszínvirág Óvodája - Tiszakeszi	Tiszakeszi	91
Tündérvirág Napköziotthonos Óvoda - Gelej	Gelej, (Mezőnagymihány* +14)	18
Micimackó Napközi Otthonos Óvoda – Tiszatarján	Tiszatarján	54

Forrás: KIR. * Kistérségen kívüli település. ** Az alapító okiratban csak a „körzet” megnevezés szerepel, a települések nem.

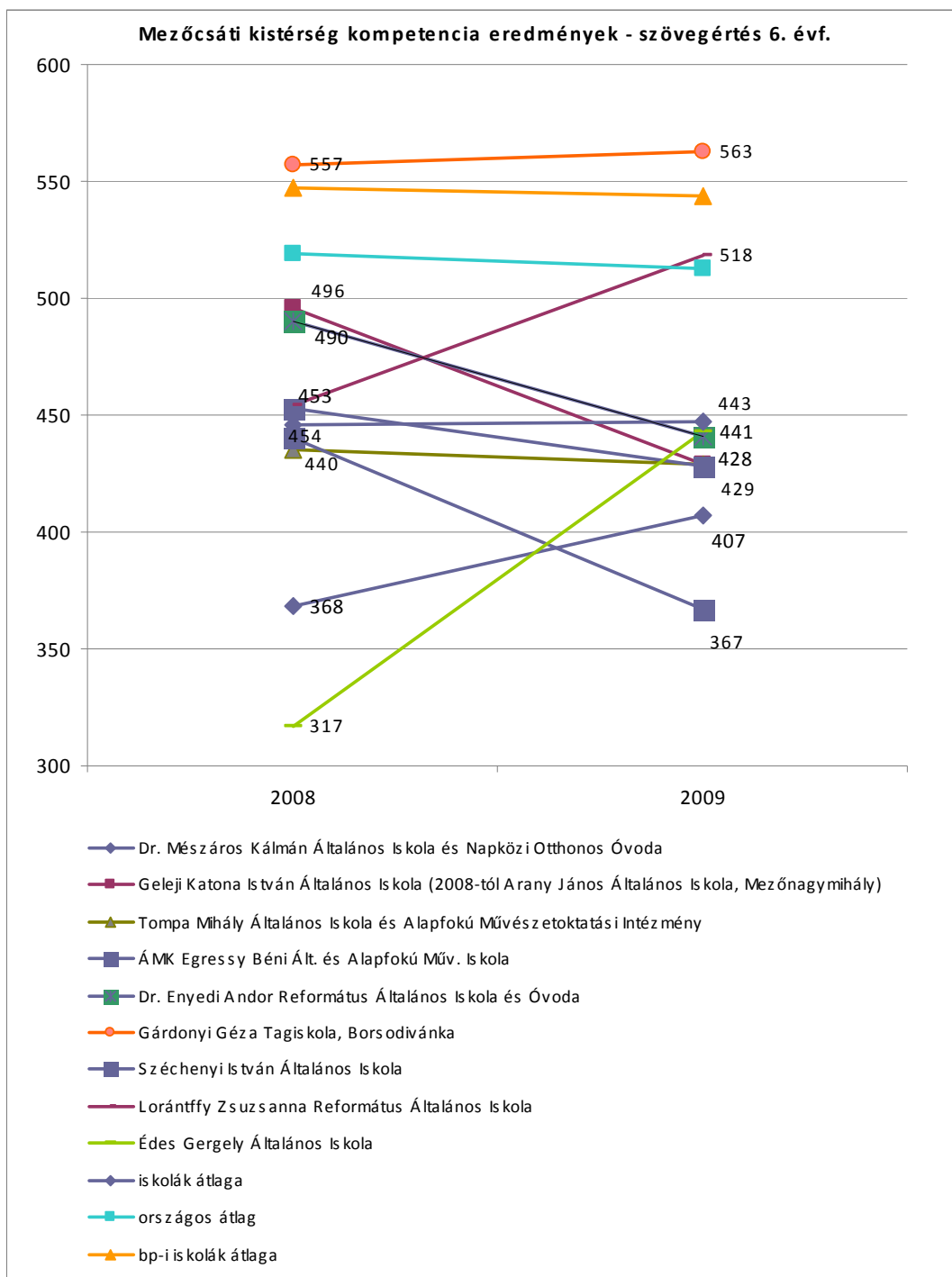
1. ábra: Mezőcsáti kistérség kompetencia eredmények – 6. évfolyam, matematika

2. ábra: Mezőcsáti kistérség kompetencia eredmények – 8. évfolyam matematika

3. ábra: Mezőcsáti kistérség kompetencia eredmények – 6. évfolyam szövegértés

4. ábra: Mezőcsáti kistérség kompetencia eredmények – 8. évfolyam szövegértés

